

N:o 1.

Ank. till Riksd. kansli den 24 januari 1891, kl. 1 e. m.

Memorial, med öfverlemnande af fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet afgifna berättelse.

Den af fullmäktige i riksbanken till bankoutskottet afgifna berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning får utskottet härmed, sin instruktion likmätigt, till Riksdagen öfverlemnå; hvarjemte till vidare upplysning om riksbankens ställning bifogas följande uppgifter för den 17 dennes rörande bankens metalliska kassa och tillgång i andra valutor, å hvilka sedelutgifning får grundas, äfvensom öfver utelöpande sedlar och obegagnad sedelutgifningsrätt m. m.

Metallisk kassa:

	Guld:	Silfvermynt:	
Guld- och silfvermynt enligt 1873 års konvention	Kr. 13,493,820: —	Kr. 1,996,977: 05.	
Utländskt guldmynt	» 3,624,077: 74.	— — —	
Omyntadt guld	» 121,187: 04.	— — —	
	<u>Summa Kr. 17,239,084: 78.</u>	<u>Kr. 1,996,977: 05.</u>	Kr. 19,236,061: 83.
Tillgång i andra valutor, å hvilka sedelutgifning får grundas, bestående af fordringar i löpande räkning hos bankinrättningar eller handelshus å utrikes ort			» 5,723,439: 51.
			<u>Summa Kr. 24,959,501: 34.</u>
Sedelutgifningsrätt derutöfver enligt § 5 och § 6 i bankoreglementet			» 45,000,000: —
			<u>Summa Kr. 69,959,501: 34.</u>
Utelöpande sedlar			» 39,328,242: 22.
Obegagnad sedelutgifningsrätt			» 30,631,259: 12.
			<u>Summa Kr. 69,959,501: 34.</u>

I sådana tillgångar, som enligt bankoreglementets bestämmelser må beräknas bland de valutor, hvilka få tjena till betäckning för riksbankens utelöpande sedlar, innehade riksbanken den 17 innevarande januari följande belopp, nemligen:

Utländska statspapper för	Kr. 6,377,089: 05.
Inhemiska obligationer, noterade å utländsk börs	» 15,828,484: 21.
Vexlar, betalbara inom landet	» 21,722,566: 87.
» » utom »	» 15,116,510: 20.
	<u>Summa Kr. 59,044,650: 33.</u>

Stockholm den 24 januari 1891.

På bankoutskottets vägnar:

PER SAMZELIUS.

Berättelse till bankoutskottet angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning.

Enligt föreskriften i § 56 af gällande reglemente för riksbanken få fullmäktige härmed till bankoutskottet afgifva berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1890, dervid sifferredogörelserna i allmänhet omfatta hela det senast förflutna året, hvar emot, beträffande de af fullmäktige vidtagna beslut och åtgärder, endast sådana upptagas, hvilka icke redan blifvit i fullmäktiges berättelse till sistförsamlade revisorer omförmälda.

Om grundfond, reservfond och reserverade medel.

§ 1.

Riksbankens tillgångar och fordringar utöfver skulderna utgjordes vid 1889 års utgång, enligt hufvudräkningarna, af:

grundfond	Kr. 40,000000: —
reservfond	» 5,000,000: —
reserverade medel	» 9,255,995: 16,

hvarförutom riksbanken af 1888 års vinst innehade ett belopp af 1,300,000 kronor, hvilka, jemlikt 1889 års Riksdags beslut, blifvit under nästlidna år till statsverket utbetalda.

Med bifall till sist församlade Riksdags för sin del fattade beslut har Kongl. Maj:t genom den 5 nästlidne september utfärdad förordning stadgat, att riksbanken skall hafva en grundfond af 45 millioner kronor. Den sålunda föreskrifna grundfondstillökningen af 5 millioner kronor har verkstälts medelst öfverföring till grundfonden af ett motsvarande

belopp af de reserverade medlen. Då till derefter återstående belopp af desamma eller	Kr.	4,255,995: 16
lägges behållningen af riksbankens vinst för år 1890, uppgående till	»	3,707,485: 69
	Sgr Kr.	7,963,480: 85,
men deremot fråndrages den del af vinsten för år 1889, hvilken, enligt beslut vid 1890 års riksdag, skall under innevarande år till statsverket utlemnas, eller	»	1,300,000: —
visar sig följaktligen häraf, att riksbankens reserverade medel komma att i 1890 års bokslut ingå med ett belopp af	Kr.	6,663,480: 85.

Om förändringarna i tillgången af obligationer.

§ 2.

De förändringar, som under år 1890 inträffat i afseende å riksbankens tillgång i obligationer och statspapper, inhemtats af följande redogörelse:

Riksbanken innehade	Vid 1890 års början:	Vid 1890 års slut:
<i>Svenska obligationer:</i>		
Riksgäldskontorets 4 % obligationer af 1878 å £ sterl. och francs	Kr. 2,292,539: 20.	Kr. 2,245,630: 40
D:o 4 % d:o af 1880 å £ sterl., francs, riksmark och kronor...	» 328,333: 50.	» — — —
D:o 3½ % d:o af 1886 i riksmark	» 977,777: 78.	» 998,321: 31
D:o 3,6 % d:o af 1887 å kronor	» 1,315,000: —	» 1,315,000: —
D:o 3½ % d:o af 1890 i £ sterl., riksmark och kronor	» — — —	» 2,188,776: 80
Allmänna hypoteksbankens 4½ % obligationer af 1880 i kronor	» 2,995,234: 19.	» 2,991,374: 19
D:o 4½ % d:o af 1883 i d:o	» 1,575,000: —	» 1,575,000: —
Transport	Kr. 9,483,884: 67	Kr. 11,314,102: 70

	Vid 1889 års början:	Vid 1889 års slut:
Transport	Kr. 9,483,884: 67.	Kr. 11,314,102: 70.
Allmänna hypoteksbankens 3½ % obligationer af 1886 i riksmark och kronor.....	» 1,223,006: 88.	» 1,217,911: 24
D:o 3½ % d:o af 1889 i kronor	» 1,827,525: —	» 1,817,825: —
Hypotekskassans för Sveriges städer 4½ % obligationer af år 1882.....	» 834,152: 50	» 823,917: 50
D:o 3½ % d:o af 1888	» 185,060: —	» 183,160: —
Mälareprovinsernas hypoteksförenings 4 % obligationer å mark hamb. bco	» 16,358: 33.	» 11,777: 99
Vermlands hypoteksförenings 4 % d:o i kronor	» 29,250: —	» 25,650: —
Elfsborgs samt Göteborgs och Bohus läns hypoteksförenings 4 % obligationer å mark hamb. bco	» 7,200: —	» 6,000: —
Jemtlands 4 % d:o af 1886.....	» 444,920: —	» 431,200: —
Amorteringsfondens för apoteksprivilegier 5½ % obligationer af år 1874	» 471,960: —	— — —
Stockholms inteckningsgarantiaktiebolags 3½ % obligationer af år 1889 i kronor.....	» 573,210: —	» 563,560: —
Skaraborgs läns brandstodsbolags 4 % obligationer	» 189,000: —	» 66,000: —
D:o d:o 4 ½ % d:o	» 23,000: —	» 43,000: —
D:o d:o 5½ % d:o	» — — —	» 35,000: —
Örebro läns 4 % d:o	» 188,100: —	» 201,100: —
Summa	Kr. 15,496,627: 38.	Kr. 16,740,204: 43.

Utländska statspapper:

Preussiska 4 % statsobligationer af år 1876 i riksmark, inköpta för	Kr. 3,626,713: 05.	Kr. 3,626,713: 05
Franska statsobligationer af år 1881, 3 % rentes, inköpta för	» 2,061,649: 52.	— — —
Transport	Kr. 5,688,362: 57.	Kr. 3,626,713: 05.

	Transport Kr.	5,688,362: 57.	Kr.	3,626,713: 05.
Hamburger Staats $3\frac{1}{2}$ % Rente				
i riksmark, inköpta för	»	961,995: —	»	961,995: —
Tyska statens $3\frac{1}{2}$ % obligationer				
af 1887, inköpta för	»	262,845: —	»	262,845: —
Danska statens d:o d:o d:o	»	695,760: —	»	695,760: —
Italienska statsgaranterade 3 %				
jernvägsobligationer af år 1889,				
inköpta för	»	829,776: —	»	829,776: —
	Summa Kr.	8,438,738: 57.	Kr.	6,377,089: 05.

Sammanlagda beloppet af riksbankens tillgångar å obligationer och statspapper motsvarade sålunda vid 1890 års början ett bokfördt belopp af ..... Kr. 23,935,365: 95
och vid samma års slut ..... » 23,117,293: 48,
hvadan följaktligen detsamma under året minskats med » 818,072: 47.

Efter de olika myntslag, uti hvilka ifrågavarande obligationer äro förskrifna, egde riksbanken vid utgången af sistlidna år sådana

i uteslutande svenskt mynt för	Kr.	10,071,786: 69
i £ sterling och francs för	»	2,245,630: 40
i £ sterling, riksmark och kronor för	»	2,188,776: 80
i riksmark och kronor för	»	1,217,911: 24
i riksmark för	»	5,849,874: 36
i mark hamb. bco för	»	17,777: 99
i danska kronor för	»	695,760: —
i italienska lire för	»	829,776: —

Summa Kr. 23,117,293: 48.

Samtliga ofvannämnda slags obligationer, med undantag af jernkontorets och brandstodsbolagens, äro å utländsk börs noterade.

Utöfver det i revisionsberättelsen omförmälda, af riksbanken under sistlidne augusti månad inköpta belopp obligationer, tillhörande riksgäldskontorets $3\frac{1}{2}$ % konverteringslån af 1890, hvilket belopp vid inköpet bokfördes efter $99\frac{1}{2}$ % till kronor 880,575, och hvaraf omkring 300,000 riksmark sedermera blifvit under hand försålda till riksgäldskontoret, har riksbanken, efter det vederbörande konsortium afslutats, på sin andel

bekommit ett nominelt belopp af något mer än 1,800,000 riksmark till ett pris af i det närmaste 98,42 %. Samtliga dessa 3½ % obligationer, äfvensom riksgäldskontorets med enahanda ränta löpande och i samma slags mynt förskrifna obligationer af 1886 hafva vid nästlidne års slut blifvit i riksbankens räkenskaper bokförda till 95 procent af nominalvärdet såsom närmast motsvarande det vid års slutet noterade pris å dessa under året inköpta och med dem likställda obligationer.

Beträffande riksbankens deltagande i de senast utbudna tyska och franska 3 % statslånen finnes redogörelse lemnad i fullmäktiges särskilda protokoll för den 6 och 7 sistlidne oktober samt den 8 dennes, till hvilka fullmäktige tillåta sig hänvisa.

Af de riksbanken tillhöriga, i utländskt mynt förskrifna obligationer hafva — utom de af revisorerne i deras berättelse omförmälda franska rentes, hvilka betingade ett pris af i medeltal 94: 30, och för den del af desamma, som utgjordes af s. k. amortisabla rentes, 95 à 95,25 %, den samtidigt förfallande 3 månaders kupongen härvid oberäknad — jemväl riksgäldskontorets 4 % obligationer af 1880 å nominelt 18,000 £ blifvit under sistlidna år afyttrade till ett pris af 101 à 102 %.

§ 3.

Riksbankens utländska vaxelrörelse har under år 1890 haft följande omfattning.

	Kronor.	£ Sterling.	Riksmark.	Francs.	Floriner.	Bokföringsvärde i kronor.
Skuld vid årets början	4,227,124	58	---	---	---	---
Behållning vid samma tid	---	---	---	---	---	---
Ökning under året	57,745,143	58	7,135,273	4,539,238	1,088,384	19,946,915
Säger	53,518,019	58	43,004,248	20,700,105	823,573	150,059,537
Minskning under året	54,565,797	88	50,139,521	25,239,344	1,911,958	170,006,453
Skuld den 31 december 1890	1,047,778	88	46,942,072	20,154,868	1,594,742	148,677,704
Behållning samma dag	---	---	3,197,448	5,084,475	317,215	21,328,748

Hvad särskildt beträffar omfattningen af rörelsen mellan riksbanken å ena samt nationalbanken i Köpenhamn och Norges bank å den andra sidan, hafva fullmäktige velat härför lemna följande sammanfattade redogörelse.

Norges bank:

Debet:

Trasseringar	Kr. 7,679,341: 51	
Sedelremisser	» 7,366,200: —	
Inbetalningar	» 1,064,322: —	Kr. 16,109,863: 51.
Saldo vid årets slut till Norges banks favör	» 119,768: 75.	
		<u>Kr. 16,229,632: 26.</u>

Kredit:

Sveriges riksbanks trasseringar	<u>Kr. 16,229,632: 26.</u>
---------------------------------------	----------------------------

Nationalbanken.

Trasseringar af, utbetalningar för och remisser till nationalbanken	Kr. 29,564,870: 56.
Remiss af silfvermynt till nationalbanken	» 389,500: —
	<u>Kr. 29,954,370: 56.</u>

Trasseringar af riksbanken m. m. Kr. 25,601,152: 55	
Remiss af vaxlar till riksbanken » 197,705: 56	
» » silfvermynt till d:o » 796,074: 10	» 26,594,932: 21.
	<u>Kr. 3,359,438: 35.</u>

Om denna summa drages ifrån saldot till nationalbankens favör vid årets början	» 6,806,092: 55	
jemte beloppet af ett par smärre transaktioner	» 419: 05	» 6,806,511: 60,
så utvisar detta belopp	<u>Kr. 3,447,073: 25</u>	
saldo vid årets slut till nationalbankens favör.		

Genom riksbankens såväl hufvudkontor som afdelningskontor äro under 1890 remitterade uti danska och norska sedlar till privatbanken i Köpenhamn .....

.....	Kr. 4,930,700: —
» Norges bank	» 7,366,200: —
» Kristiania bank och kreditkasse	» 2,722,000: —
utvisande remiss af sedlar under året till ett sammanlagdt belopp af	» 15,018,900: —

Härtill kommer, att till Kristiania bank och kreditkasse i norskt silfvermynt remitterats kronor 178,000: —, hvaremot samma bank till riksbanken remitterat kronor 207,010: — i svenska sedlar.

§ 4.

Uppgifter om inkomster och utgifter i och för vaxelhandeln under år 1889 finnas meddelade i § 12 af den utaf Riksdagens revisorer senast afgifna berättelse, men för sistlidna år kunna fullständiga sådana ännu ej lemnas, vid det förhållande, att kontokuranter från riksbankens utländska affärshus äfvensom åtskilliga kurtageräkningar dels ej inkommit, dels icke hunnit undergå granskning.

Det belopp, hvarmed vinsten å utrikes vaxelrörelsen kommer att i 1890 års bokslut ingå och som är beräknadt efter förhållandena under förra hälften af samma år och senare hälften af år 1889, uppgår till 556,956 kronor 72 öre, hvilket något öfverstiger vinsten för senaste år.

§ 5.

Indragning från utlandet af guld i plants har ej under år 1890 ifrågakommit.

Om metallisk kassa och sedelutgifning.

§ 6.

Riksbankens metalliska kassa, beräknad efter de i §§ 5 och 6 af gällande bankoreglemente bestämda grunder, har under år 1890

ökats med	Kr. 5,312,008: 37,
minskats med	» 4,279,456: 85,
alltså ökats med	Kr. 1,032,551: 52.

Metalliska kassan utgjorde nemligen:

den 31 december 1890	Kr. 18,977,428: 51,
den 31 december 1889	» 17,944,876: 99,
	Skilnad ökning Kr. 1,032,551: 52.

§ 7.

Vid 1890 års början utgjorde riksbankens behållning i *guldmynt*, pregladt enligt 1873 års myntordning:

tjugukronestycken för	Kr. 9,058,420: —
tiokronestycken för	» 677,060: —
femkronestycken för	» 64,060: —
	Kr. 9,799,540: —

Vid samma års slut uppgick ifrågavarande behållning till..... Kr. 13,398,950: —

hvaran densamma befinnes under året hafva ökats med Kr. 3,599,410: —

Af förenämnda behållning kronor 13,398,950 förvarades:

vid hufvudkontoret:

tjugukronestycken för	Kr. 7,927,680: —
tiokronestycken för	» 622,430: —
femkronestycken för	» 7,225: —
	Kr. 8,557,335: —

vid afdelningskontoren:

i Göteborg:

tjugukronestycken för	Kr. 960,600: —
tiokronestycken för	» 5,340: —
femkronestycken för	» 80: —
	Kr. 966,020: —

i Malmö:

tjugukronestycken för	Kr. 3,762,900: —
tiokronestycken för	» 31,120: —
femkronestycken för	» 41,340: —
	Kr. 3,835,360: —

i Hernösand:

tjugukronestycken för	Kr. 20: —
tiokronestycken för	» 10: —
	30: —

Transport Kr. 13,358,745: —

Transport Kr. 13,358,745: —

i Jönköping:

tjugukronestycken för	Kr.	40: —	
tiokronestycken för	»	8,990: —	
femkronestycken för	»	10: —	Kr. 9,040: —

i Kalmar:

tjugukronestycken för	Kr.	1,500: —	
tiokronestycken för	»	1,200: —	Kr. 2,700: —

i Karlstad:

tiokronestycken för	Kr.	10: —	
femkronestycken för	»	660: —	Kr. 670: —

i Luleå:

tjugukronestycken för	Kr.	1,200: —	
tiokronestycken för	»	1,800: —	
femkronestycken för	»	100: —	Kr. 3,100: —

i Vexjö:

tjugukronestycken för	Kr.	14,380: —	
tiokronestycken för	»	1,290: —	Kr. 15,670: —

i Visby:

tjugukronestycken för	Kr.	1,460: —	
tiokronestycken för	»	5,530: —	
femkronestycken för	»	2,035: —	Kr. 9,025: —

Tillsammans kronor 13,398,950: —

Vid 1890 års ingång uppgick riksbankens förråd i *karoliner*
till ..... 1,781 st.
Som tillgången deraf under året ökats med ..... 43 »
utgjorde följaktligen behållningen vid 1890 års slut ..... 1,824 st.,
motsvarande, efter ett bokföringspris af kronor 7: 20 för
karolin, i värde ..... Kr. 13,132: 80.

Af dessa mynt voro inneliggande:

vid hufvudkontoret	1,750 st.
» afdelningskontoret i Göteborg	62 »
» d:o i Malmö	11 »
» d:o i Kalmar	1 »
	<hr/>
	1,824 st.

Tillgången af *svenska dukater* utgjorde vid 1890 års början 419 st.
När härtill läggas de under året invexlade .....

.....	32 »
.....	<hr/>
.....	451 st.,
bokförda efter kronor 8: 40 för stycket till ett belopp af kronor 3,788: 40.	

Af dukaterna förvarades:

vid hufvudkontoret	447 st.,
» afdelningskontoret i Malmö	2 »
» d:o i Kalmar	1 »
» d:o i Karlstad	1 »
	<hr/>
	451 st.

Från år 1889 egde riksbanken <i>utländskt guldmynt</i>	
till ett sammanlagdt bokföringsvärde af	Kr. 3,682,653: 17
Tillgången af dylikt mynt utgjorde vid 1890	
års slut	» 3,618,844: 32

Häraf förvarades:

vid hufvudkontoret:

engelska sovereigns för	Kr. 1,030,658: 21
franska tjugufrancs för	» 826,389: 84
tyska tjuguriksmark för	» 637,451: 42
finska tjugumark för	» 17,737: 73
amerikanska dollars för	» 18,194: 75

vid afdelningskontoret i Göteborg:

engelska sovereigns för	» 904,500: —
francs för	» 1,945: 78

Transport Kr. 3,436,877: 73

Transport Kr. 3,436,877: 73

vid afdelningskontoret i Malmö:

sovereigns för	»	123,872: 40
riksmark för	»	34,326: 90
francs för	»	330: 74
dollars för	»	5,383: 50

vid afdelningskontoret i Jönköping:

francs för	»	251: 65
riksmark för	»	301: 58
sovereigns för	»	4,011: 36
dollars för	»	869: 50

vid afdelningskontoret i Kalmar:

riksmark för	»	1,231: 65
sovereigns för	»	4,034: 73
francs för	»	14: 36
finska mark för	»	1,091: 50

vid afdelningskontoret i Karlstad:

riksmark för	»	97: 46
sovereigns för	»	189: 98
dollars för	»	799: 20

vid afdelningskontoret i Luleå:

francs för	»	2,142: 62
tyska mark för	»	887: —
dollars för	»	1,147: —

vid afdelningskontoret i Vexjö:

francs för	»	100: 66
riksmark för	»	26: 61

Transport Kr. 3,617,988: 13

Transport Kr. 3,617,988: 13

vid afdelningskontoret i Vexjö:

sovereigns för	»	36: 22
francs för	»	165: 37
tyska mark för.....	»	266: 10
dollars för.....	»	388: 50
		<hr/>
Summa Kr.		3,618,844: 32

Bokföringsvärdet å det utländska guldmyntet utgör för närvarande:

för sovereignen	Kr.	18: 11
» tjugufrancsstycket	»	14: 38
» tiofrancsstycket	»	7: 19
» tjuguriksmarksstycket	»	17: 74
» tioriksmarksstycket	»	8: 87
» amerikanska femdollarsstycket	»	18: 50
» finska tjugumarksstycket	»	14: 38
» » tiomarksstycket	»	7: 19
» holländska dukaten	»	8: 40

Guld i omyntad form egde riksbanken vid 1890 års början inestående hos myntverket för..... Kr. 3,239,512: 23.

Såväl detta belopp som ock en mindre post plantsguld, som af riksbanken inköpts från Kopparbergs bergslag och till myntverket aflemnats, har genom leverering af tjugukronestycken och återlemnande af 22 stycken mindre guldplantsar till fulla redovisats, hvadan riksbanken ej egde vid 1890 års slut någon fordran hos myntverket.

Värdet å ofvannämnda från myntverket levererade guldplantsar är beräknadt till ..... Kr. 103,629: 05.

Myntadt utländskt guldmynt, inköpt efter vikt, hvilket jemte karoliner och dukater räknas till guld i omyntad form, utgjordes, vid 1890 års början likasom vid dess slut, af 77 st. engelska sovereigns, välgående 612,56 gram och bokförda efter 2,260 kronor per kilogram till ..... Kr. 1,384: 39

Om härtill lägges värdet af innehafvande svenska dukater och karoliner..... » 16,921: 20

 Transport Kr. 18,305: 59

	Transport	Kr.	18,305: 59
saamt värdet af det vid årets slut inneliggande plants-			
guldet	»	103,629: 05,	
befinnes alltså vid 1891 års ingång riksbankens till-			
gång af guld i omyntad form uppgå till	Kr.	121,934: 64.	

Riksbankens tillgång af silfvermynt, pregladt enligt myntordningarna af åren 1770, 1835 och 1855 samt kongl. kungörelsen den 4 maj 1852, uppgick vid 1890 års början till kronor 228,351: 47.

Förrådet deraf vid årets slut utgjorde enligt pregelvärdet:

vid hufvudkontoret	Kr.	673: --
» afdelningskontoret i Hernösand	»	12: 25
» d:o i Jönköping	»	80: —
» d:o i Kalmar	»	3: 49
» d:o i Karlstad	»	3: 50
	Summa	Kr. 772: 24.

Förändringarna af tillgångarna i guld, konventionsskiljemynt och fordringar å utrikes ort i löpande räkning på det hela, men hvar för sig afskilda, utvisa, att under år 1890:

tillgången i guld:

ökats med	Kr.	3,199,476: 72
minskats med	»	2,799,180: 35
alltså ökats med	Kr.	400,296: 37

tillgången i konventionssilfvermynt:

ökats med	Kr.	2,112,531: 65
minskats med	»	1,480,276: 50
alltså ökats med	»	632,255: 15

saamt tillgången af fordringar i löpande räkning:

minskats med	Kr.	22,835,635: 51
ökats med	»	21,688,114: 28
alltså minskats med	Kr.	1,147,521: 23

Då från förenämnda ökning af tillgångarna:		
i guld	Kr. 400,296: 37	
i silfver	» 632,255: 15	Kr. 1,032,551: 52
drages minskningen af tillgången af fordringar i löpande räkning	» 1,147,521: 23	
angifver följaktligen skilnaden	Kr. 114,969: 71	
det belopp, hvarmed förestående tillgångar under året minskats.		

Riksbankens förråd af oremitterade vaxlar, ej inbegripet i ofvan berörda tillgångar, utgjorde:

den 31 december 1889	Kr. 16,474,969: 67
den 31 december 1890	» 18,968,024: 61

§ 8.

På sätt i revisionsberättelsen § 8 omförmäles, har riksbanken under sistlidna år till myntverket i och för nedsmältning och ommyntning afyttrat återstoden af sitt förråd af silfvermynt, pregladt före tillämpningen af 1873 års myntordning. Enligt träffad öfverenskommelse skulle myntverket för detta mynt erlægga betalning efter medelpriset å silfver i London under tiden 1 december 1889—30 november 1890, med tillägg af $1\frac{1}{4}$ procent deraf; och sedan numera uträkning af nämnda pris egt rum, och detsamma befunnits utgöra 47,39 och med berörda procentförhöjning 47,98 pence pr uns standard, eller 126 kronor 19 öre för hvarje kilogram finsilfver, har riksbanken i enlighet härmed för ifrågasvarande mynt, i nominalvärde motsvarande .....

af myntverket emottagit ett belopp af	Kr. 242,600: —
hvidan riksbankens förlust i förevarande fall uppgår till	» 194,097: 94
	Kr. 48,502: 06.

§ 9.

De af revisorerne i deras berättelse §§ 7 och 8 omförmälda bestämmelser i afseende å in- och utvexling af utländskt guldmynt äfvensom i fråga om inlösen af dukater och karoliner samt pris å sådana äro fortfarande oförändradt gällande.

§ 10.

Till fortsättning af den i revisorernes berättelse sid. 22 och 23 för förra hälften af 1890 meddelade redogörelse angående riksbankens kassa och fordringar i löpande räkning å utrikes ort, äfvensom öfver utelöpande sedlar och obegagnad sedelutgifningsrätt samt tillgång i sådana valutor, å hvilka enligt § 5 i bankoreglementet sedelutgifning får grundas, lemnas här nedan dylika uppgifter för senare hälften af samma år:

Rapportens datum 1890		Guld		Silfvermynt enligt lagen om rikets mynt af den 30 maj 1873		Metallisk kassa		Fordringar i löpande räkning hos bankinrättningar eller handelshus å utrikes ort		Metallisk kassa samt behållningar å utrikes ort sammanlagda		Sedelutgifningsrätt utöfver metalliska kassan och behållningarna å utrikes ort	
Juli	12	16,974,326	33	1,883,380	40	18,857,706	73	522,790	21	19,380,496	94	45,000,000	—
»	19	16,984,703	57	1,870,960	80	18,855,664	37	—	1)	17,713,590	28	45,000,000	—
»	31	16,977,399	05	1,906,029	—	18,883,428	05	2,158,018	38	21,041,446	43	45,000,000	—
Augusti	9	16,939,176	53	1,810,328	40	18,749,504	93	815,942	10	19,565,447	03	45,000,000	—
»	16	17,163,421	87	1,861,186	55	19,024,608	42	—	2)	18,815,322	10	45,000,000	—
»	23	17,161,579	67	1,952,724	10	19,114,303	77	—	3)	18,217,813	44	45,000,000	—
»	30	16,985,658	65	1,660,697	15	18,646,355	80	898,027	25	19,544,383	05	45,000,000	—
September	6	16,961,798	83	1,682,550	80	18,644,349	63	410,044	53	19,054,394	16	45,000,000	—
»	13	17,066,243	27	1,674,634	95	18,740,878	22	—	4)	17,421,597	46	45,000,000	—
»	20	17,195,596	32	1,457,208	85	18,652,805	17	—	5)	17,390,748	—	45,000,000	—
»	30	17,028,547	21	1,453,277	75	18,481,824	96	1,753,392	17	20,235,217	13	45,000,000	—
Oktober	11	17,227,037	29	1,287,496	75	18,514,534	04	2,610,728	52	21,125,262	56	45,000,000	—
»	18	17,207,504	11	1,339,944	35	18,547,448	46	849,120	25	19,396,568	71	45,000,000	—
»	31	17,006,226	79	1,383,188	45	18,389,415	24	—	6)	16,973,561	70	45,000,000	—
November	8	17,001,562	14	1,278,763	10	18,280,325	24	—	7)	15,833,691	87	45,000,000	—
»	15	17,199,657	10	1,502,053	90	18,701,711	—	—	8)	16,846,190	14	45,000,000	—
»	22	17,181,457	77	1,603,782	—	18,785,239	77	—	9)	16,671,089	78	45,000,000	—
»	29	16,985,685	53	1,701,737	50	18,687,423	03	—	10)	16,162,535	44	45,000,000	—
December	6	17,169,935	27	1,677,203	25	18,847,138	52	—	11)	13,204,101	50	45,000,000	—
»	13	17,462,224	88	1,637,896	40	19,100,121	28	—	12)	14,995,275	20	45,000,000	—
»	20	17,453,023	90	1,741,426	60	19,194,450	50	—	13)	16,345,187	87	45,000,000	—
»	31	17,139,728	96	1,837,699	55	18,977,428	51	2,257,753	56	21,235,182	07	45,000,000	—

1) Skuld i löpande räkning hos bankinrättningar eller handelshus å utrikes ort..... Kr. 1,142,074: 09.

2) » » » » » » » » » » » ..... » 209,286: 32.

3) » » » » » » » » » » » ..... » 896,490: 33.

4) » » » » » » » » » » » ..... » 1,319,280: 76.

5) » » » » » » » » » » » ..... » 1,262,057: 17.

6) » » » » » » » » » » » ..... » 1,415,853: 54.

7) » » » » » » » » » » » ..... » 2,446,633: 37.

Utelöpande sedllar		Obegagnad sedelutgifnings- rätt		T i l l g å n g i									
				Utländska statspapper	Inhemskas obli- gationer, note- rade å utländsk börs	Vexlar, betal- bara inom landet	Vexlar, betal- bara utom landet	Summa					
38,182,533	74	26,197,963	20	8,438,738	57	14,110,922	35	23,020,284	10	12,795,941	29	58,365,886	31
37,060,981	55	25,652,608	73	8,438,738	57	14,110,922	35	22,763,119	57	13,682,595	29	58,995,375	78
39,914,362	16	26,127,084	27	8,438,738	57	14,110,922	35	22,910,931	77	11,273,992	07	56,734,584	76
37,722,417	93	26,843,029	10	8,438,738	57	14,110,922	35	22,745,492	53	12,894,884	70	58,190,038	15
36,707,504	88	27,107,817	22	8,438,738	57	14,110,922	35	22,387,456	29	13,091,583	26	58,028,700	47
36,092,639	01	27,125,174	43	8,438,738	57	14,110,922	35	21,809,487	65	13,944,128	62	58,303,277	19
42,134,448	22	22,409,934	83	8,438,738	57	14,991,497	35	21,717,256	87	13,533,394	78	58,680,887	57
40,368,496	—	23,685,898	16	8,437,738	57	14,991,497	35	22,054,698	27	14,153,141	89	59,638,076	08
38,564,489	37	23,857,108	09	8,438,738	57	14,991,497	35	21,290,845	44	14,100,285	16	58,821,366	52
37,743,365	57	24,647,382	43	8,438,738	57	14,979,834	35	21,419,192	71	14,803,191	27	59,640,956	90
45,915,255	60	19,319,961	53	8,438,738	57	14,979,834	35	22,444,976	36	14,866,242	03	60,729,791	31
40,794,258	97	25,331,003	59	6,377,089	05	14,979,834	35	21,161,017	14	16,449,749	68	58,967,690	22
40,172,143	19	24,224,425	52	6,377,089	05	14,969,599	35	21,930,456	28	15,649,806	32	58,926,951	—
43,098,513	91	18,875,047	79	6,377,089	05	14,936,766	—	23,466,844	28	16,103,608	72	60,884,308	05
38,909,104	88	21,924,586	99	6,957,096	30	14,571,061	26	23,119,028	44	16,055,341	82	60,702,527	82
37,698,637	68	24,147,552	46	6,511,186	73	14,571,059	70	22,977,264	64	15,707,511	92	59,767,022	99
38,363,366	18	23,307,723	60	6,453,186	01	14,563,763	41	22,658,229	23	18,570,343	70	62,245,522	35
46,167,724	85	14,994,810	59	6,377,089	05	14,549,171	70	23,143,231	37	18,867,577	86	62,937,069	98
40,611,363	76	17,592,737	74	6,377,089	05	14,437,903	13	22,602,117	81	19,259,687	04	62,676,797	03
40,031,699	12	19,963,576	08	6,377,089	05	14,397,773	49	22,822,089	82	18,095,982	89	61,692,935	25
40,786,279	95	20,558,907	92	6,377,089	05	15,963,037	25	22,466,717	14	17,815,729	86	62,622,573	30
45,398,621	35	20,836,560	72	6,377,089	05	15,833,695	21	22,153,326	04	18,968,024	61	63,332,134	91

8) Skuld i löpande räkning hos bankinrättningar eller handelshus å utrikes ort ..... Kr. 1,855,520: 86.

9) » » » » » » » » » » » ..... » 2,114,149: 99.

10) » » » » » » » » » » » ..... » 2,524,887: 59.

11) » » » » » » » » » » » ..... » 5,643,037: 02.

12) » » » » » » » » » » » ..... » 4,104,846: 08.

13) » » » » » » » » » » » ..... » 2,849,262: 63.

§ 11.

De i § 9 af bankoreglementet föreskrifna uppgifter angående riksbanken hafva under det förflutna året blifvit upprättade, tryckta och med allmänna tidningarna utdelade.

För att åt allmänheten bereda tillfälle att erhålla kännedom om det väsentligaste af riksbankens ställning något oftare och tidigare än som skedde genom de först under senare delen af hvarje månad offentliggjorda sammandragen öfver ställningen den sista i föregående månaden hafva fullmäktige beslutat att i Post- och Inrikes tidningar för hvarje vecka meddela en i enlighet med förhållandena å sista helgfria dagen i den näst föregående veckan sammanfattad uppgift öfver riksbankens kassa och sedelutgifning; och har detta beslut tillämpats från och med innevarande års början.

Om skiljemynt.

§ 12.

Riksbankens tillgång i konventionssilfverskiljemynt uppgick vid 1890 års början till ett belopp af ..... Kr. 1,205,444: 40, hvilket under året genom levereringar till Köpenhamn och Kristiania af respektive kronor 389,500 och kronor 178,000 i danskt och norskt mynt, som utbyts mot annan valuta, blifvit minskadt med » 567,500: —

Säger Kr. 637,944: 40.

Deremot har i öfrigt invexlingen på det hela öfverstigit utvexlingen med..... » 1,199,755: 15,

så att förrådet af ifrågavarande slags mynt vid 1890 års början ökats till..... Kr. 1,837,699: 55, af hvilken behållning, deruti ingick danskt och norskt mynt för tillsammans 288,555 kronor 75 öre, förvarades:

Vid hufvudkontoret	Kr. 1,174,878: 95
» afdelningskontoret i Göteborg.....	» 161,978: 25
» » i Malmö	» 292,160: —
» » i Hernösand	» 9,054: 30

Transport Kr. 1,638,070: 40

		Transport Kr.	1,638,070: 40
Vid afdelningskontoret	i Jönköping ...	Kr.	46,306: 45
»	»	i Kalmar	» 16,466: 95
»	»	i Karlstad	» 32,273: 25
»	»	i Luleå	» 22,509: 40
«	»	i Vexjö	» 21,624: —
»	»	i Visby	» 39,567: 80
»	»	i Östersund ...	» 20,880: 20
		Summa Kr.	1,837,699: 55.

§ 13.

Kostnaderna för de i näst föregående paragraf omnämnda försändningarna till vederbörande invexlingsorter af danskt och norskt konventionsmynt hafva utgjort för det förra kronor 1,637: 92 och för det senare kronor 1,141: 34 eller tillsammans kronor 2,779: 26; och hafva fullmäktige hos Kongl. Maj:t gjort framställning om riksbankens godtgörande för berörda kostnader.

§ 14.

Riksbankens förråd af bronsmynt, pregladt i enlighet med 1873 års myntordning, uppgick vid hufvudkontoret, oberäknadt hvad som fans vid de särskilda så kallade förrättningskassorna, den 31 december 1889 till ett belopp af..... Kr. 7,500: —.

Under år 1890 hafva från myntverket levererats ..... » 20,000: —

samt invexlats ..... » 12,500: —

Säger Kr. 40,000: —,

hvaremot utvexlats ..... » 33,500: —,

så att behållningen vid årets slut utgjorde ..... » 6,500: —.

När härtill lägges den vid afdelningskontoren och i hufvudkontorets förrättningskassar befintliga tillgången i dylikt mynt, äfvensom kopparmynt, motsvarande ..... » 20,084: 01,

befinnes sålunda riksbanken vid utgången af år 1890 innehafva brons- och kopparmynt för sammanlagdt Kr. 26,584: 01.

Någon försäljning till myntverket af äldre kopparmynt har ej under år 1890 ifrågakommit.

Om riksbankens sedlar.

§ 15.

Öfver antalet och beloppet af de under år 1890 förfärdigade nya och inkomna förslitna sedlar af hvarje särskild valör meddelas följande uppgift:

	Förfärdigade nya sedlar.		Inkomna förslitna sedlar.	
	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.
<i>Kronmyntsedlar</i>				
af valören 1,000 kronor	13,700	13,700,000	6,011	6,011,000
» » 100 »	50,500	5,050,000	34,365	3,436,500
» » 50 »	31,900	1,595,000	26,452	1,322,600
» » 10 »	306,500	3,065,000	408,500	4,085,000
» » 5 »	3,535,000	17,675,000	2,728,350	13,641,750
» » 1 krona	—	—	1,750	1,750
Summa	3,937,600	41,085,000	3,205,428	28,498,600
<i>Riksmynsedsedlar</i>				
af valören 100 rdr	—	—	20	2,000
» » 50 »	—	—	16	800
» » 5 »	—	—	50	250
» » 1 »	—	—	550	550
Summa	—	—	636	3,600
<i>Bankosedlar</i>				
af valören $33\frac{1}{3}$ rdr b:ko	—	—	1	50
» » $16\frac{2}{3}$ » »	—	—	7	175
» » 10 » »	—	—	12	180
» » $6\frac{2}{3}$ » »	—	—	7	70
» » 2 » »	—	—	41	123
» » 32 sk. » »	—	—	97	97
» » 16, 12, 8 » »	—	—	404	148,50
» » 10 » »	—	—	2	62
Summa	—	—	571	844 12

§ 16.

Beloppet af utelöpande transportsedlar samt sedlar å 3 och 2 rdr banko på ofärgadt papper, hvilket belopp föres inom linien, utgjorde vid 1890 års början	Kr. 339,167: 90
Under året äro inlösta sistnämnda slags sedlar för..... »	111: —
så att riksbankens ifrågavarande skuld vid årets slut beräknades motsvara	Kr. 339,056: 90.

Hvad beträffar utgifning från riksbanken af nya slags sedlar, enligt det för dessa antagna, hufvudsakligen till skydd mot efterapning och förfalskning afsedda systemet, har utlemnande i rörelsen af sådana å 5-kronors valören begynt med den 1 nästlidne december, samtidigt hvarmed indragning af 5-kronesedlar af det förra slaget vidtog; och pågå vid Tumba försöksarbeten med papper till 10-kronesedlar, så att prof å sådant inom kort lärer kunna för fullmäktige framläggas.

Papperet till de nya 5-kronesedlarne, af dem, som först utsläpptes i rörelsen, har delvis befunnits ej vara af den styrka och hållbarhet, som önskligt varit. Anledningarna dertill äro ännu ej fullt utredda, men uppmärksamhet har fästs på förhållandena, och torde vid nästa leverering af sedelpapper den i berörda hänseende anmärkta bristfälligheten kunna afhjelpas.

Den af fullmäktige vidtagna åtgärd att med maskin perforera samt derefter genom en särskild apparat förstöra och till pappersmassa upplösa förslitna eller indragna sedlar å de lägre valörerna har visat sig vara ändamålsenlig och lemna vida större trygghet mot missbruk än som det förr brukliga sättet att med bläckstreck öfverstryka och derefter utskära delar af sedlarne kunde åstadkomma; och hafva fullmäktige för afsigt att i fråga om inlösta sedlar af de större valörerna, hvilka sedan mer än 50 år särskildt förvaras, till bankoutskottet inkomma med framställning, att äfven desamma måtte på det ofvan antydda nya sättet få förstöras.

Om folioräknings-, kassa- och postvexelrörelsen.

§ 17.

För folioräkningsrörelsen vid hufvudkontoret och dess afdelning å Norrmalm meddelas följande redogörelse för sistlidna år:

Saldo från 1889.....	Kr.	12,662,241:	52
Insättningar under år 1890	»	321,346,540:	83
	Säger	Kr.	334,008,782: 35
Uttag under år 1890.....	»	320,007,658:	41
		Kr.	14,001,123: 94.

När härtill läggas de samma dag vid afdelningskontoren å folioräkning inestående belopp, nemligen:

Vid kontoret i Göteborg.....	Kr.	637,812:	88
» » i Malmö	»	1,114,106:	10
» » i Hernösand... ..	»	15,700:	—
» » i Jönköping	»	78,944:	62
» » i Kalmar	»	112,857:	64
» » i Karlstad	»	70,818:	08
» » i Luleå	»	534,807:	10
» » i Vexjö	»	86,408:	47
» » i Visby	»	33,431:	09
» » i Östersund	»	49,559:	72
		»	2,734,445: 70
	Säger	Kr.	16,735,569: 64,
men fråndrages bland redovisningen för ifrågavarande rörelse upptagna, afdelningskontoren samt Tumba bruk tillhörande medel	Kr.	3,852,213:	97
äfvensom åtskilliga andra inestående medel	»	4,049:	54
		»	3,856,263: 51,
återfinnes det i tryckta uppgiften för den 31 december såsom riksbankens skuld å folioräkningar upptagna belopp	Kr.	12,879,306:	13.

§ 18.

På grund af hvad riksbanken i sådant hänseende sig åtagit, hafva vid riksbankens hufvudkontor under år 1890 för nedannämnda embets-

myndigheters räkning emottagits och derifrån expedierats försändelser till följande antal och belopp, nemligen:

	Försändelser från landsorten.		Försändelser till landsorten.		Summa.	
	Antal	Kronor	Antal	Kronor	Antal	Kronor
För statskontorets räkning	332	11,094,721	92	110	7,755,790	66 442 18,850,512
» generaltullstyrelsens räkning	955	28,561,169	22	252	245,795	72 1,207 28,806,964
» arméförvaltningens räkning	209	123,563	—	—	—	— 209 123,563
» marinförvaltningens räkning	—	—	—	9	1,383,541	32 9 1,383,541

§ 19.

Kassarörelsen vid riksbankens hufvudkontor har under år 1890 haft följande omfattning:

Insättningar:	Kronor	
	För folio- och postvexelrörelsen	399,992,721
» upp- och utlåningsrörelsen	171,118,301	86
» hufvudkassan	137,721,442	80
Summa	708,832,466	—
Uttag:		
För folio- och postvexelrörelsen	398,820,470	42
» upp- och utlåningsrörelsen	167,130,235	43
» hufvudkassan	140,256,610	39
Summa	706,207,316	24
Förrättningskassornas		
Debet	1,448,740,071	82
Kredit	1,448,637,896	01
Saldo	102,175	81

§ 20.

Af postvexl rörelsen för år 1890 meddelas följande sammandrag:

	Antal		Kronor	
Postvexlar, utelöpande vid 1889 års slut.....	—	667	—	852,302 97
» utfärdade af riksbankens hufvudkontor	4,423		16,013,215 74	
» » » » kontor & Norr-				
» » » » malm	3,814		15,647,964 47	
» » » » afdeln.-kontoret i Göteborg	3,161		22,224,956 85	
» » » » i Malmö ..	2,319		15,243,651 96	
» » » » i Hernösand	173		941,926 61	
» » » » i Jönköping	2,772		6,670,351 56	
» » » » i Kalmar ..	1,978		2,998,782 26	
» » » » i Karlstad..	5,181		4,657,374 11	
» » » » i Luleå	2,302		1,463,859 70	
» » » » i Vexjö	2,099		4,555,040 83	
» » » » i Visby	1,628		1,594,281 86	
» » » » i Östersund	2,241	32,091	3,287,002 13	95,298,407 58
Säger	—	32,758	—	96,150,710 55
» infriade af riksbankens hufvudkontor	28,747		78,712,812 01	
» » » » afdeln.-kontoret i Göteborg	1,010		6,648,806 —	
» » » » i Malmö ..	873		7,450,534 41	
» » » » i Hernösand	19		53,395 24	
» » » » i Jönköping	281		383,845 64	
» » » » i Kalmar ..	174		355,313 15	
» » » » i Karlstad..	232		488,603 28	
» » » » i Luleå	101		158,588 05	
» » » » i Vexjö	215		274,486 01	
» » » » i Visby	243		450,029 70	
» » » » i Östersund	89	31,984	355,997 95	95,332,411 44
» utelöpande den 31 december 1890	—	774	—	818,299 11
Förskott, oliqvideradt den 31 december 1890	—	—	—	6,000,000 —
Summa skuld	—	—	—	6,818,299 11
Tillgång, kontant i riksbankens hufvudkontor ..	—	—	1,476,825 08	
» » » » afdelningskontoret i Göteborg	—	—	2,397,936 54	
» » » » i Malmö ..	—	—	834,819 43	
» » » » i Hernösand	—	—	438,531 37	
» » » » i Jönköping	—	—	176,223 30	
» » » » i Kalmar ..	—	—	199,229 78	
» » » » i Karlstad..	—	—	405,904 25	
» » » » i Luleå	—	—	97,530 31	
» » » » i Vexjö	—	—	251,275 87	
» » » » i Visby	—	—	169,757 34	
» » » » i Östersund	—	—	220,265 84	
Remitterade och under transport varande medel:				
från riksbankens afdeln.-kontor i Jönköping	—	—	100,000 —	
» » » » i Kalmar ..	—	—	50,000 —	6,818,299 11

Om mottagning i förvar af värdepapper och paket.

§ 21.

Vid 1890 års början funnos i riksbanken från föregående år kvarliggande till förvar mottagna 449 stycken värdepappersposter med åsatta värden af tillsammans ..... Kr. 29,480,551: 42.

Under årets lopp hafva tillkommit 160 poster, värderade till ..... » 19,031,456: 96 samt blifvit insatta till ersättning för uttagna eller infriade värdepapper andra sådana till värde af ..... » 748,401: —

Säger Kr. 49,260,409: 38.

Under samma tid hafva afgått 173 hela förvaringsposter med åsatt värde af tillsammans Kr. 12,055,462:77, hvarjemte genom infriande eller återtagning af en del af det deponerade värdet minskats med ..... » 3,044,575: 45 » 15,100,038: 22.

Vid årets slut kvarstodo mot 436 förvaringsbevis Kr. 34,160,371: 16.

Riksbankens ansvarssumma har således under året ökats med kronor 4,679,819: 74 eller mer än något föregående år.

Dessa deposita tillhöra 234 insättare, bland hvilka kongl. postsparbanken egde 85 poster å sammanlagdt kronor 12,829,150: 30.

Genom riksbankens försorg har under förgångna året inkasserats 389 värdepapper och 29,339 kuponger m. m., uppgående till belopp af kronor 1,680,689: 72 öre, hvilka medel blifvit påförda vederbörande upp- och afskrifningsräkningar eller kassakreditiv.

I förvaringsafgifter för dessa i riksbankens vård mottagna s. k. öppna deposita har under sistlidet år riksbanken tillgodokommit ett belopp af kronor 16,778: 76.

§ 22.

Paket och annat försegladt gods hafva under 1890 blifvit vid riksbankens hufvudkontor emottagna i 207 särskilda poster; och utgjorde de under samma år influtna afgifterna för dessa och från föregående år kvarstående dylika depositioner kronor 1,536: 60.

Om upp- och utlåningsrörelsen.

§ 23.

Uti särskilda, vid denna berättelse fogade bilagor lemnas, beträffande riksbankens hufvudkontor med dess afdelning å Norrmalm, närmare upp-

gifter angående denna rörelse, och i fråga om afdelningskontoren äro sådana att inhemta i de berättelser om dessa kontors rörelse och förvaltning, hvilka kontorens styrelser, jemlikt gällande föreskrifter, hafva att till bankoutskottet afgifva, hvadan fullmäktige till desamma hänvisa, men få i afseende å låne- och kreditvrörelsens omfattning och ställning på det hela vid nedan upptagna tidpunkter meddela följande sammandrag:

	Utestående.	Oanvändt.	Anordnade medel.	I lånerörelsen använda upp- och afskrifnings- samt depositionsmedel.
Vid slutet af år 1886	68,926,192 61	399,572 45	54,955,000 —	14,370,765 06
	69,325,765: 06.		69,325,765: 06.	
» » » » 1887	68,765,297 15	874,014 46	52,650,000 —	16,989,311 61
	69,639,311: 61.		69,639,311: 61.	
» » » » 1888	67,831,405 82	230,281 88	54,275,000 —	13,786,687 70
	68,061,687: 70.		68,061,687: 70.	
» » » » 1889	68,308,087 88	1,760,699 16	54,025,000 —	16,043,787 04
	70,068,787: 04.		70,068,787: 04.	
» » » » 1890	70,898,107 02	1,818,979 64	61,875,000 —	10,842,086 66
	72,717,086: 66.		72,717,086: 66.	
utvisande vid sistnämnda tidpunkt de särskilda rörelserna följande ställning:				
Vid hufvudkontoret:				
diskontering af vaxlar	9,999,028 80			
utlåning mot hypotek af löpande förskrifning m. m.	18,572,115 23			
utlåning mot pant af vågförda effekter	1,747,049 04	—	26,400,000 —	9,777,219 17
afbetalningslån	2,329,528 99			
kassakreditiv af beviljade kronor 7,800,250	3,529 497 11			
Transport	36,177,219 17	—	26,400,000 —	9,777,219 17

	Utestående.	Oanvändt.	Anordnade medel.	I lånerörelsen använda upp- och afskrifnings- samt depositionsmedel.
Transport	36,177,219 17	—	26,400,000	9,777,219 17
Vid afdelningskontoret i Göteborg:				
diskontering af vexaslar	3,644,641 67			
utlåning mot hypotek af löpande förskrifning m. m.	5,307,720 87			
utlåning mot pant af vågförda effekter	814,590 —	375,230 59	13,400,000	
afbetalningslån	2,250,247 04			
kassakreditiv af beviljade kronor 1,867,000	1,007,569 83			
Vid afdelningskontoret i Malmö:				
diskontering af vexaslar	4,880,254 44			
utlåning mot hypotek af löpande förskrifning m. m.	3,039,695 —			
afbetalningslån	614,978 60	—	9,300,000	96,531 97
kassakreditiv af beviljade kronor 1,417,800	861,603 93			
Vid afdelningskontoret i Hernösand:				
diskontering af vexaslar	585,161 84			
utlåning mot hypotek af löpande förskrifning m. m.	281,000 —	622,438 16	1,500,000	
afbetalningslån	11,400 —			
Vid afdelningskontoret i Jönköping:				
diskontering af vexaslar	482,058 62			
utlåning mot hypotek af löpande förskrifning m. m.	1,165,074 56			
afbetalningslån	589,405 11	—	2,200,000	333,917 46
kassakreditiv af beviljade kronor 472,600	297,379 17			
Transport	62,009,999 85	997,668 75	52,800,000	10,207,668 60

	Utestående.	Oanvändt.	Anordnade medel.	I lånerörelsen använda upp- och afskrifnings- samt depositionsmedel.
Transport	62,009,999 85	997,668 75	52,800,000	10,207,668 60
Vid afdelningskontoret i Kalmar:				
diskontering af vexlar	353,430 03			
utlåning mot hypotek af löpande förskrifning m. m.	229,650 —	416,181 01	1,400,000	
afbetalningslån	348,682 97			
kassakreditiv af beviljade kronor 119,500	52,055 99			
Vid afdelningskontoret i Karlstad:				
diskontering af vexlar	543,978 14			
utlåning mot hypotek af löpande förskrifning m. m.	511,530 —			
utlåning mot pant af vägförda effekter	67,000 —		1,500,000	26,477 86
afbetalningslån	262,934 16			
kassakreditiv af beviljade kronor 240,500	141,035 56			
Vid afdelningskontoret i Luleå:				
diskontering af vexlar	581,574 92			
utlåning mot hypotek af löpande förskrifning m. m.	153,000 —		1,475,000	310,634 93
afbetalningslån	598,768 50			
kassakreditiv af beviljade kronor 632,940	452,291 51			
Vid afdelningskontoret i Vexjö:				
diskontering af vexlar	174,859 38			
utlåning mot hypotek af löpande förskrifning m. m.	1,018,940 —	405,129 88	2,300,000	
afbetalningslån	484,888 34			
kassakreditiv af beviljade kronor 379,500	216,182 40			
Transport	68,200,801 75	1,818,979 64	59,475,000	10,544,781 39

	Utestående.		Oanvändt.		Anordnade medel.	I lånerörelsen använda upp- och afskrifnings- samt depositionsmedel.	
Transport	68,200,801	75	1,818,979	64	59,475,000	—	10,544,781 39
Vid afdelningskontoret i Visby:							
diskontering af vexlar	279,155	34					
utlåning mot hypotek af löpande förskrifning m. m. afbetalningslån	478,850	—			1,100,000	—	31,865 98
kassakreditiv af beviljade kronor 419,100	141,071	03					
	232,789	61					
Vid afdelningskontoret i Östersund:							
diskontering af vexlar	629,182	86					
utlåning mot hypotek af löpande förskrifning m. m. afbetalningslån	461,520	78			1,300,000	—	265,439 29
kassakreditiv af beviljade kronor 457,200	182,650	41					
	292,085	24					
Summa kronor	70,898,107	02	1,818,979	64	61,875,000	—	10,842,086 66
	72,717,086: 66.						72,717,086: 66.

Som, enligt ofvanstående redogörelse, sammanlagda beloppet af de för lånerörelsen i dess helhet anvisade medel utgjorde vid 1890 års slut ..... Kr. 61,875,000: —
och vid dess början ..... » 54,025,000: —
hafva följaktligen de för utlåningen afsedda medel under året ökats med ..... Kr. 7,850,000: —.

Under år 1890 har såsom låneförslag öfverlemnats till afdelningskontoret i Hernösand ett kontant belopp af ..... Kr. 1,500,000: —, hvarjemte tillfälliga förstärkningar meddelats:

Transport Kr. 1,500,000: —

		Transport	Kr.	1,500,000: —
hufvudkontorets utlåningsrörelse med	Kr.	6,000,000: —		
afdelningskontoret i Göteborg	»	»	2,000,000: —	
»	»	Malmö	»	1,700,000: —
»	»	Jönköping	»	600,000: —
»	»	Luleå	»	150,000: —
»	»	Östersund	»	200,000: —
				» 10,650,000: —
				<u>Kr. 12,150,000: —.</u>

Under samma tid hafva återbetalts af:

afdelningskontoret i Göteborg	.....	Kr.	1,400,000: —	
»	»	Malmö	.....	» 600,000: —
»	»	Jönköping	.....	» 900,000: —
»	»	Kalmar	.....	» 200,000: —
»	»	Luleå	.....	» 200,000: —
»	»	Vexjö	.....	» 800,000: —
»	»	Visby	.....	» 100,000: —
»	»	Östersund	.....	» 100,000: —
				<u>» 4,300,000: —,</u>

efter fråndragande hvaraf återfinnes ofvannämnda
belopp ..... Kr. 7,850,000: —.

I § 23 af senaste revisionsberättelse finnes redogörelse angående fördelningen mellan de särskilda kontoren af det för afbetalningslån afsedda belopp, 12 millioner kronor, sådant förhållandet var den 30 juni 1890. I denna fördelning har under senare hälften af samma år vidtagits den förändring, att det nyinrättade afdelningskontoret i Hernösand fått sig för dylik lånerörelse anvisade 300,000 kronor på sådant sätt, att ifrågavarande medel minskats vid afdelningskontoret i Göteborg med 100,000 kronor och vid afdelningskontoret i Kalmar med 200,000 kronor.

Fördelningen och användningen af berörda medel inhämtas i öfrigt närmare af följande tabell:

	Afbetalnings- lånefond den 31/12 1890	A f f o n d e n			
		Använda		Oanvända	
Vid hufvudkontoret	2,750,000	2,329,528	99	420,471	01
» afdelningskontoret i Göteborg	3,000,000	2,250,247	04	749,752	96
» » i Malmö	970,000	614,978	60	355,021	40
» » i Hernösand	300,000	11,400	—	288,600	—
» » i Jönköping	1,180,000	589,405	11	590,594	89
» » i Kalmar	900,000	348,682	97	551,317	03
» » i Karlstad	500,000	262,934	16	237,065	84
» » i Luleå.....	800,000	598,768	50	201,231	50
» » i Vexjö.....	850,000	484,888	34	365,111	66
» » i Visby.....	250,000	141,071	03	108,928	97
» » i Östersund	500,000	182,650	41	317,349	59
Summa	12,000,000	7,814,555	15	4,185,444	85

En sammanställning för hela året 1889 af de i senast afgifna revisionsberättelse sid. 48 lemnade uppgifter om medelbeloppen för hvarje månad af nämnda år af de till vexeldiskontering, utlåning på kort tid eller uppsägning samt för kassakreditivrörelse vid riksbankens samtliga kontor använda medel visar följande resultat:

	Medelbelopp för hela året 1889:	Ränteafkomst:
för diskonterade vexasar	Kr. 21,715,600: —	Kr. 806,100: 59
» lån mot löpande förskrifning, obligationer m. m.	» 25,397,500: —	» 1,039,292: 15
» » mot vägförda effekter	» 3,611,400: —	» 139,316: 56
	Kr. 50,724,500: —	Kr. 1,984,709: 30
å kreditiv lyftade	» 6,718,800: —	» 328,932: 71
	Summa Kr. 57,443,300: —	Kr. 2,313,642: 01,
hvertill komma kreditivavgifter.....	»	87,695: 18
	Summa Kr. 2,401,337: 19.	

Transport Kr. 2,401,337: 19

Efter afdrag härifrån af utgående ränta å medel,
som innestått:

på upp- och afskrifningsräkning ..... Kr. 98,155: 73
» depositionsräkning ..... » 455,883: 72 » 554,039: 45,

befinnes behållna inkomsten af ifrågavarande låne-
rörelse hafva uppgått till ..... Kr. 1,847,297: 74,
eller 3,216 procent af de i berörda utlåning använda medel.

§ 24.

Efter framställningar af ombudsmannen vid riksbankens hufvudkontor och vederbörande afdelningskontorsstyrelser hafva fullmäktige, med stöd af stadgandet i § 49 mom. 2 af gällande bankoreglemente, förordnat, att af riksbankens på indrifning beroende fordringar följande skulle vid nästlidet års utgång såsom osäkra afföras från kapitalräkningen och i räkenskaperna upptagas inom linien, nemligen:

vid <i>hufvudkontoret</i> : 15 st. vexlar, 1 hypotekslån och 14 st. afbetalningslån å	tillsammans	Kr. 140,912: 94
» afdelningskontoret i <i>Göteborg</i> : 18 st. afbetalningslån å	»	» 6,284: 60
» afdelningskontoret i <i>Malmö</i> : 22 st. vexlar och 2 afbetalningslån å	»	» 26,507: 40
» afdelningskontoret i <i>Jönköping</i> : 3 st. vexlar och 13 afbetalningslån å	»	» 7,672: 34
» afdelningskontoret i <i>Kalmar</i> : 10 st. afbetalningslån å	»	» 3,960: 88
» afdelningskontoret i <i>Karlstad</i> : 7 st. afbetalningslån å	»	» 2,175: 64
samt vid afdelningskontoret i <i>Vexjö</i> : 1 vixel och 11 st. afbetalningslån å	»	» 7,040: 88

Säger Kr. 194,554: 68.

§ 25.

De i § 26 af revisionsberättelsen omförmälda räntesatser vid riksbankens utlåningsrörelse förblefvo gällande till och med den 15 oktober, då desamma äfvensom diskontot höjdes med en half procent, undantagandes hvad beträffade afbetalningslån, för hvilka räntan bibehölls vid 5 procent. Redan den 13 nästpåföljande november funno fullmäktige

sig dock föranlåtna ytterligare höja diskontot och räntan, så att densamma vid alla försträckningar från riksbanken, oberäknadt lånetiden, bestämdes till 6 procent, utom för lån på högst tre månader eller på högst en månads uppsägning mot säkerhet af svenska statsobligationer, hypoteksbankens eller hypoteksforeningarnas obligationer, för hvilka slags lån räntan skulle utgöra $5\frac{1}{2}$ %.

Den 31 sistlidne december nedsattes dock räntan åter till likhet med förhållandena före den 14 november; och utgöra följaktligen räntesatserna från och med innevarande års början:

	<u>På högst tre månader.</u>	<u>På längre tid än tre, högst sex månader.</u>	<u>På högst en månads upp- sägning.</u>
för vaxlar, diskonto.....	5 %	$5\frac{1}{2}$ %	—
» lån mot säkerhet af:			
vågförda effekter.....	5 %	$5\frac{1}{2}$ %	—
obligationer, utfärdade af svenska staten, allmänna hypoteksbanken eller hypo- teksforeningarna i riket.....	$4\frac{1}{2}$ %	5 %	$4\frac{1}{2}$ %
andra obligationer.....	5 %	$5\frac{1}{2}$ %	5 %
inteckningar.....	5 %	$5\frac{1}{2}$ %	—
aktier.....	$5\frac{1}{2}$ %	6 %	—
löpande förskrifningar.....	$5\frac{1}{2}$ %	6 %	—
samt för afbetalningslån 5 och kassakreditiv $5\frac{1}{2}$ procent, allt för år. räknadt.			

Hyvad beträffar *upplåningsräntan*, höjdes densamma jemväl den 13 november, och bestämdes då till $3\frac{1}{2}$ % för depositioner på 2 eller 3 månaders uppsägning och till 4 % för 4 månaders depositioner, med bibehållande af upp- och afskrifningsräntan vid 2 %; och äro dessa bestämmelser fortfarande gällande.

De närmare skälen till ofvan omförmälda ränteförändringar inhemtas af fullmäktiges särskilda protokoll.

§ 26.

Belåningsprisen å jern och andra vågförda effekter äro fortfarande desamma, som i § 27 af revisorernes berättelse finnas omförmälda.

Utlåning. mot ifrågavarande slags pant har hittills förekommit allenast vid hufvudkontoret samt kontoren i Göteborg och Karlstad.

§ 27.

I afseende å inlösen af riksbankens depositionsbevis före förfallotid hafva fullmäktige förklarad, att sådan fortfarande vore medgifven, under vilkor dock att för den vid inlösningstillfället återstående depositionstiden erlägges skilnaden mellan den i beviset utfästa depositionsränta och lägsta utlåningsräntan.

§ 28.

Af den vid riksbankens hufvudkontor för biträde åt allmänheten inrättade kommissionsanstalt hafva under år 1890 fullgjorts 13,680 st. uppdrag, omfattande ett belopp af 33,162,113 kronor 58 öre. De till samma anstalt ankomna breffvens antal uppgick under nämnda år till 8,356 och de afsändas till 6,953 stycken.

Hvad beträffar kommissionsbestyren vid de öfriga kontoren, kunna fullständiga uppgifter angående desamma för sistlidet år ännu ej lemnas.

§ 29.

För riksbankens skuld på grund af utgifna s. k. *lånebanksobligationer* samt några andra äldre räntebärande förbindelser äfvensom för de mot säkerhet af dylika obligationer lemnade lån är redogörelse lemnad i revisionsberättelsen §§ 31 och 32; och har, sedan densamma afgafs någon ändring härutinnan ej inträffat.

§ 30.

Sedan Södertelje kanalbolag i föreskrifven ordning under sistlidet år afbetalt 5,000 kronor å sin skuld till riksbanken, återstår numera af densamma ett belopp af 15,000 kronor.

Om riksbankens styrelse och dennas åligganden m. m.

§ 31.

I afseende å riksbanksstyrelsens personal och de åtskilliga bland fullmäktige meddelade särskilda uppdrag har någon förändring ej in-

träffat sedan revisorerne derom i sin berättelse §§ 34—36 lemnat redogörelse.

§ 32.

Till deltagande å riksbankens och riksgäldskontorets vägnar i Göta kanaldirektion hafva fullmäktige gemensamt med fullmäktige i riksgäldskontoret för innevarande år återvalt fullmäktigen i samma kontor m. m. friherre J. Nordenfalk.

§ 33.

Inventeringar vid hufvudkontoret af såväl dagkassan och dess norra afdelning som af förrättningskassorna hafva, jemlikt gällande instruktion, blifvit under sistförflutna år af deputeraden för den inre förvaltningen anställda en gång i hvarje månad och två gånger i de öfriga förvaringsrummen af samme deputerad med biträde af andra fullmäktige.

Derjemte hafva fullmäktige gemensamt, enligt föreskriften i § 48 af bankoreglementet, under sagda år förrättat inventering af hufvudkontorets alla kassor och öfriga förvaringsrum, äfvensom verkställt besigtning å riksbankens härvarande hus och inventarier.

§ 34.

På grund af stadgandena i § 59 af gällande reglemente för riksbanken hafva fullmäktige för innevarande år utsett styrelseledamöter vid riksbankens afdelningskontor jemte suppleanter och dervid särskildt uppdragit åt en af ledamöterna vid hvartdera kontoret att handhafva den dagliga förvaltningen derstädes.

Derjemte hafva fullmäktige bemyndigat en af styrelseledamöterna vid afdelningskontoren i Göteborg och Malmö att jemte den ledamot, som handhafver den dagliga förvaltningen vid samma kontor för innevarande år, besörja de med köp och försäljning af vexlar derstädes förenade göromål.

§ 35.

Jemlikt föreskrift i § 53 i bankoreglementet hafva fullmäktige, på sätt revisorerne jemväl omförmält, vid Tumba bruk tagit kännedom om dess förvaltning samt tillsett byggnaders och maskiners tillstånd, äfvensom genom utsedt ombud låtit anställa inventering af brukets samtliga förråd; och som, enligt hvad af den öfver sistnämnda förrättning afgifna berättelse och dervid fogade inventeringsinstrument framgick, endast smärre

skiljaktigheter yppats mellan de bokförda och de verkligen befunna förråden, hafva fullmäktige förordnat, att nämnda inventeringsinstrument, i hvad det afsåge de vid inventeringstillfället befintliga behållningarna, finge läggas till grund för bokföring af brukets förnödenhetsartiklar.

Då brukets räkenskaper för år 1890 ännu ej äro afslutade, kunna andra upplysningar om brukets drift för samma år nu ej meddelas än som inhemtas af fullmäktiges handlingar och protokoll bilagda kassa-extrakt, rapporter och berättelser.

§ 36.

Enligt hvad fullmäktige i sin berättelse till 1889 års Riksdag meddelat, blef, med anledning af det af 1888 års Riksdag åt fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret gemensamt lemnade uppdraget i fråga om de byggnader för Riksdagen m. m. och riksbanken, som Riksdagen beslutit skola uppföras å Helgeandsholmen, den 24 maj 1888 utsedd en komité — den s. k. riksdagshuskomitén — åt hvilken fullmäktige efter hand uppdragit utförandet eller beredandet af de flesta bland de åtgärder, som påkallats i och för verkställigheten af Riksdagens beslut i frågan.

Ledamöterna i denna komité voro från början och äro fortfarande: af bankofullmäktige herrar Törnebladh och L. O. Larsson samt af riksgäldsfullmäktige herrar Sederholm och Wersäll, hvarjemte med dem i egenskap af sakkunnige adjungerats för behandlingen af tekniska frågor herrar generaldirektören C. G. Beijer, friherre B. A. Leijonhufvud och öfverintendenten Helgo Zettervall, för hvilka samtliga deras uppdrag förnyats den 27 mars 1890.

Öfver sin verksamhet, sedan redogörelse därför senast lemnats, eller den 20 januari 1890, har komitén i en till fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret stäld berättelse meddelat uppgift; och då fullmäktige i och för kännedom om de ärenden, som hos fullmäktige behandlats med anledning af det dem gifna uppdraget beträffande riksdags- och riksbankshuset, kunna hänvisa till de i komiténs redogörelse meddelade faktiska uppgifter om dessa ärendens gång och förlopp, hafva fullmäktige bland bilagorna till denna berättelse intagit samma redogörelse med bilagor.

Till hvad komitén anført torde fullmäktige ej behöfva lägga annat än redogörelse för byggnadsfondens för riksdags- och riksbankshus ställning vid 1890 års början och slut.

Fondens tillgångar utgjorde:

Den 1 jan.			Den 31 dec.		
35,058	24	Innestående å folioräkning i riksbanken		52,152	06
		Riksgäldskontorets 4 % obligationer af år	kapital	ränta	
922,339	60	1880 å nominelt kronor 913,308: —	Kr. 913,308: —	9,031: 60	
		D:o 3,6 % d:o af år 1887 å nominelt			
3,766,982	50	kr. 3,810,500	» 3,812,320: —		
		Stockholms inteckningsgarantiaktiebolags			
240,913	20	3 1/2 % d:o å nominelt kronor 250,000: —	» 238,750: —	2,163: 20	
			Kr. 4,964,378: —	11,194: 80	
4,916	99	Förskott mot redovisning af riksdagshuskomitén		24,914	99
4,970,210	53			5,052,639	85

Beträffande den post å kronor 24,914: 99, som upptagits såsom »förskott mot redovisning af riksdagshuskomitén», få fullmäktige endast meddela, att, enligt hvad af komiténs medelsredovisning för 1890 framgår, komitén nu redovisat för kronor 22,392: 09, hvadan alltså ett deremot svarande belopp kan afföras.

Hvilka byggnadsfondens utgifter varit under 1890, framgår till en del af komiténs medelsredogörelse, i det att komiténs inkomster (förskott) jemväl äro utgifter från fonden. Hvad öfriga utgifter angår, hafva dessa hufvudsakligen utgjorts af utbetalningar å anslaget till nytt hofstall å Artilleriplanen af tillsammans kronor 99,500: — återbetalning af en från riksgäldskontoret i slutet af 1889 erhållen försträckning för betalning af köpeskillingen för bazarbyggnaden kronor 250,000: — samt slutligen inköp af nominelt kronor 45,000: — i riksgäldskontorets 3,6 % obligationer till kurs af 100³/₄ % jemte godtgörelse af upplupen ränta, tillsammans kronor 45,868: 50.

Stockholm den 22 januari 1891.

PEHR EHRENHEIM.

A. H. FOCK.

J. W. ARNBERG.

LISS OL. LARSSON.

F. RICHTER.

R. TÖRNEBLADH.

ERLING RIBBING.

A.

Upplåningsrörelsen under år 1890.

a) Vid hufvudkontoret i dess helhet.

1:o) Medel, mottagna på upp- och afskrifningsräkning:

innestående vid årets början på 3,022 räkningar	kr. 3,874,049: 92		
insättningar under året	» 34,336,765: 34	33,210,815: 26	
uttag under året		35,210,299: 13	
innestående vid årets slut på 2,979 räkningar			3,000,516: 13

2:o) Medel, mottagna på depositionsräkning:

innestående vid årets början mot 3,296 bevis	kr. 13,314,692: 27		
insättningar under året	» 1,898 » 5,194 bevis	» 10,416,407: 26	23,731,099: 53
uttag under året	2,286 »		10,713,072: 10
innestående vid årets slut mot	2,908 bevis		13,018,027: 43
hvaraf forskrifna mot $4\frac{1}{2}$ procent	1 bevis å kr. 2,500,000: —		
» » » $4\frac{1}{2}$ »	279 » » » 1,334,463: 63		
» » » $3\frac{1}{2}$ »	728 » » » 2,254,017: 73		
» » » 3 »	1,893 » » » 6,907,246: 07		
» » » $2\frac{1}{2}$ »	7 » » » 22,300: —		
	St. 2,908 bevis å kr. 13,018,027: 43		

Från hufvudkassan anordnade medel till diskonterings-, utlånings- och kreditivrörelsen:

vid årets början	kr. 20,400,000: —		
under året anordnade	» 6,000,000: —		
vid årets slut			26,400,000: —
innestående vinstmedel, af hvilka dock den januari 1891 upp- och afskrifningsränta med kr. 68,617: 87 godtgjorts resp. räkningshafvare			391,500: 53
			Summa kr. 42,810,044: 09

b) *Vid kontoret å Norrmalm.*

1:o) **Medel, mottagna på upp- och afskrifningsräkning:**

innestående vid årets början å 1,435 räkningar	kr. 1,900,572: 40		
insättningar under året	» 19,561,701: 78	21,462,274: 18	
uttag " "		19,685,062: 91	
innestående vid årets slut å 1,496 räkningar			1,777,211: 27

2:o) **Medel, mottagna å depositionsräkning:**

innestående vid årets början å 864 bevis	kr. 3,198,711: 83		
insättningar under året ..... å 631 " 1,495 bevis	» 2,522,554: 78	5,721,266: 61	
inlösta bevis " "	807 "	3,479,055: 80	
innestående vid årets slut å	688 bevis		2,242,210: 81
hvaraf mot 4 procent ränta... 91 bevis		351,689: 88	
» » 3 $\frac{1}{4}$ " " ... 149 "		486,140: —	
» » 3 " " ... 444 "		1,390,380: 93	
» » 2 $\frac{1}{2}$ " " ... 4 "		14,000: —	
Summa 688 bevis.			2,242,210: 81

Bil. till Räknel. Prot. 1897. 6 Saml. 1 Afd. 1 Häft.

Utlåningsrörelsen under år 1890.

a) Vid hufvudkontoret i dess helhet.

1:o Diskontering af vaxlar:

utestående vid årets början	st. 3,388	kr. 10,111,851: 70	
under året diskonterade	» 9,863	st. 13,251	» 33,588,715: 42 43,700,567: 12
» » infriade	st. 10,069	kr. 33,646,575: 22	
» » afförda	» 9	» 10,078	» 54,963: 10 33,701,538: 32
utestående vid årets slut	st. 3,173		9,999,028: 80

2:o Utlåning mot hypotek af löpande förskrifning, aktier och obligationer:

utestående vid årets början	st. 863	kr. 17,331,156: 89	
under året utgifna	» 1,897	st. 2,760	» 44,386,240: — 61,717,396: 89
» » betalda	st. 1,980	kr. 43,138,507: 33	
» » afförda	» 1	» 1,981	» 6,774: 33 43,145,281: 66
utestående vid årets slut	st. 779		18,572,115: 23
här af mot löpande förskrifning	st. 42	kr. 692,997: 27	
» » aktier och obligationer	» 632	» 16,701,667: 96	
» » intecknade skuldsedlar	» 105	st. 779	» 1,177,450: — kr. 18,572,115: 23

3:o Utlåning mot pant af vågförda effekter:

utestående vid årets början	st. 137	kr. 1,814,802: 90	
under året utgifna	» 131	st. 268	» 2,209,090: — 4,023,892: 90
» » betalda	» 140		2,276,843: 86
utestående vid årets slut	» 128		1,747,049: 04
			Transport 30,318,193: 07

4:o) Kassakreditiv:

gällande vid årets början	st. 524	kr. 8,231,750: —	
under året beviljade	» 488	» 7,860,250: —	16,092,000: —
» » betalda	» 525		8,291,750: —
gällande vid årets slut	st. 487		7,800,250: —
hvaraf till riksgäldskontoret	st. 1	kr. 1,500,000: —	
» » jernkontoret	» 1	» 300,000: —	
» » spar- o. folkbanker	» 6	» 63,000: —	
» » bolag	» 48	» 2,033,000: —	
» » enskilda personer	» 431	» 3,904,250: —	7,800,250: —
af de under året beviljade hafva obekrädnadt riksgäldskontoret	» 1	kr. 1,500,000: —	
utgått mot hypotek af aktier och obligationer	» 166	» 2,468,150: —	
utgått mot hypotek af in-tecknade skuldsedlar	» 112	» 1,716,000: —	
utgått mot hypotek af namnsäkerhet	» 209	» 2,176,100: —	7,860,250: —
af beviljade kassakreditiv utestående vid årets början		kr. 3,602,462: 56	
uttag under året		» 38 330,558: 52	41,933,021: 08
insättningar under året			38,403,523: 97
utestående vid årets slut			3,529,497: 11

5:o) Afbetalningslån:

utestående vid årets början	st. 2,482	kr. 2,311,425: 79	
under året utgifna	» 1,217	st. 3,699	» 1,755,970: — 4,067,395: 79
» » betalda	st. 1,166	kr. 1,713,062: 83	
» » afförda	» 14	» 1,180	» 24,803: 97 1,737,866: 80
utestående vid årets slut	st. 2,519		2,329,528: 99
af de utgifna lånen hafva utgått: mot hypotek af aktier och obligationer	st. 2	kr. 2,400: —	
mot hypotek af in-tecknade skuldsedlar	» 22	» 48,850: —	
» borgen	» 1,193	st. 1,217	» 1,704,720: — kr. 1,755,970: —
och äro af låntagarne: jordbrukare	st. 413	kr. 564,960: —	
handlande och näringsidkare...	» 140	» 313,550: —	
andra klasser...	» 664	st. 1,217	» 877,460: — » 1,755,970: —

Transport 36,177,219: 17

6:o) **Kassabehållning:**

vid årets början	kr. 2,644,758: 49	
inbetalningar under året	» 171,118,301: 86	173,763,060: 35
utbetalningar » »		167,130,235: 43
behållning vid årets slut		6,632,824: 92
		<u>Summa kronor 42,810,044: 09</u>

b) *Vid kontoret å Norrmalm.*

Kassakreditiv:

gällande vid årets början	260 st.	kr. 2,350,550: —
under året beviljade	260 » 520 st.	» 2,627,150: —
» » betalda	265 »	2,387,550: —
gällande vid årets slut	255 st.	2,590,150: —
hvaraf till jernkontoret	1 st.	kr. 300,000: —
» » bolag	11 »	» 360,000: —
» » enskilde	243 »	» 1,930,150: —
	<u>255 st.</u>	<u>kr. 2,590,150: —</u>

Af under året beviljade kreditiv hafva utgått:

mot hypotek af aktier och obligationer	106 st.	kr. 1,297,950: —
» » » inteckningar	49 »	» 667,000: —
» borgen	105 »	» 662,200: —
	<u>260 st.</u>	<u>kr. 2,627,150: —</u>

C.

Inkomst å utlåningsrörelsen år 1890.

a) Vexeldiskontering:			
diskonto	kr. 450,988:	96	
inbetalning å inom linien förda vaxlar	" 138:	55	451,127: 51
b) Lån mot hypotek af löpande förskrifning, aktier och obligationer m. m.:			
ränta	kr. 794,028:		57
c) Lån mot hypotek af vågförda effekter:			
ränta			72,259: 44
d) Kassakreditiv:			
ränta	kr. 154,790:	71	
afgifter	" 47,044:	—	201,834: 71
e) Afbetalningslån:			
ränta	kr. 106,218:	59	
inbetalning å inom linien förda lån	" 22:	79	106,241: 38
inkassonafgifter			172: 03
			1,625,663: 64
Afgår:			
inom linien förda vaxlar			54,963: 10
" " " hypotekslån			6,774: 33
" " " afbetalningslån			24,803: 97
utbetald ränta å upp- och afskrifningsräkning			68,637: 04
" " å depositionsräkning	kr. 370,435:	66	
med afdrag af inbetald ränta å i förtid inlösta depositionsbevis	" 211:	83	370,223: 83
			525,402: 27
			Summa kr. 1,100,261: 37

Riksdagshuskomiténs berättelse 1891.

Till herrar fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret.

I sin till herrar fullmäktige den 20 januari 1890 afgifna berättelse har riksdagshuskomitéen lemnat redogörelse för de uppdrag komitéen till dess erhållit i och för verkställighet af Riksdagens beslut i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af nya byggnader för riksdagen och riksbanken. Jemte det, komitéen tillåter sig att till denna berättelse hänvisa, i hvad den afser hittills afslutade uppdrag, såsom inköpet af bazarbyggnaden, underhandlingarna angående tvättnrättningen vid Norrbrom. m., får komitéen här endast närmare redogöra för sin verksamhet under år 1890 och 1891 intill denna dag.

Efter det den pristäffan, som utlystes för anskaffandet af ritningar till de ifrågavarande byggnaderna, så till vida lemnat otillfredsställande resultat, att ur densamma icke framgick någon så beskaffad ritning, som kunde läggas till grund för byggnadsföretagets utförande, har komiténs hufvuduppgift under det sistförflutna året varit att söka anskaffa en antaglig dylik ritning. Och, på sätt i den år 1890 afgifna berättelsen förmälts, voro redan vid tiden för dess afgifvande eskissplaner under arbete. Ifrågavarande eskisser, hvilka öfverintendenten Zettervall åtagit sig att utarbета, blefvo i februari månad i koncept förelagda komitéen och derefter inom komitéen närmare granskade. Sedan med anledning af dervid framställda erinringar några ändringar blifvit af författaren vidtagna, renritades eskisserna samt öfverlemnades tillika med en enligt fullmäktiges medgifvande förfärdigad modell af byggnaderna jemte angränsande hus och områden till herrar fullmäktiges bedömande, hvarjemte skisserna enligt anbud och på bekostnad af enskild person reproducerades och spriddes bland allmänheten.

Komitéen, som dels icke tilltrorde sig att, utan inhemtande af sakkunnigt yttrande angående förslaget, anmäla detsamma till slutlig pröf-

ning och dels måste fästa särskild vikt vid att erhålla dylikt yttrande från fullt opartiskt håll, föranleddes med afseende härå föreslå herrar fullmäktige att i och för det uppgjorda förslagets bedömande vända sig till danska etatsrådet F. Meldahl, en man, hvilkens särskilda sakkunskap i fråga om byggnader af nu förevarande slag och hvilkens framstående egenskaper såsom konstnär och bedömare på byggnadskonstens område äro allmänt kända. Sedan etatsrådet på gjord framställning förklarar sig villig utföra uppdraget och för sådant ändamål i juli månad 1890 infunnit sig härstädes, afgaf han bilagda yttrande (bil. A), till hvilket såväl som till komiténs derå i sammanhang med uppgörandet af nya ritningar, på sätt här nedan förmäles, afgifna svar (bil. B.) komitén tillåter sig hänvisa.

Af etatsrådets yttrande samt komiténs svar framgår, att etatsrådet i åtskilliga afseenden icke gillat de sålunda framlagda förslagsritningarna, utan ansett vissa ändringar i dem böra göras. Med anledning häraf har öfverintendenten Zettervall i flera delar, särskildt hvad beträffar riksdagshusbyggnaden, omarbetat det ursprungliga förslaget. De sålunda uppgjorda nya ritningarna jemte den efter dem ändrade modellen hafva granskats af etatsrådet Meldahl, som för detta ändamål å nyo infann sig härstädes i slutet af december månad 1890. Då emellertid etatsrådet icke hade tillfälle att uppehålla sig här så länge, att han kunde före sin återresa afgifva sitt nya yttrande, blefvo enligt hans yttrade önskan ritningarna tillhandahållna etatsrådet i Köpenhamn, för hvilket ändamål komiténs arkitektsbiträde, arkitekten A. Johansson, anmodades dit afresa. Sedan granskningen der fullbordats, mottog komitén den 12 dennes etatsrådets skriftligen affattade yttrande, hvilket här bifogas (bil. C).

Ehuru komitén icke ännu hunnit närmare taga i öfvervägande de mindre ändringar i förslagsritningarna, hvilka må befinnas nödiga eller lämpliga med anledning af etatsrådets senaste yttrande, anser sig komitén dock redan nu kunna uttala, att komitén antagligen varder i tillfälle underställa herrar fullmäktige ett definitivt förslag till godkännande i den mån, att detaljarbetena i och för ritningarnas fullbordande må kunna börja. Härvid bör dock erinras, att i alla händelser måste förbehållas komitén rätt att under arbetets gång underställa fullmäktige sådana afvikelser, som, utan att rubba det väsentliga i förslaget, under det närmare studium, hvartill detaljernas utarbetande föranleder, må finnas lämpliga. Det ifrågavarande godkännandet är emellertid af vikt jemväl därför, att derförutan icke kunna vidtagas de åtgärder och framställningar, som erfordras med afseende på Helgeandsholmens reglering.

I de komitén efter hand meddelade uppdrag ingår, på sätt i komiténs åren 1889 och 1890 afgifna berättelser jemväl omförmälts, undersökningar af tomt och grund å Helgeandsholmen m. fl. dermed sammanhängande arbeten. Hithörande ärenden och åtgärder hafva närmast ledts af generaldirektören Beijer med biträde af kapten Alb. Amundson, hvilka afgifvit en till komitén stäld berättelse, som här meddelas (bil. D).

Under år 1890 hafva, enligt hvad kongl. brefvet den 16 maj samma år gifver vid handen, definitiva ritningar till hofstallbyggnaden å Artilleriplanen blifvit fastställda och kostnaden för nämnda byggnad beräknad till en million kronor. Arbetena å byggnaden hafva äfven påbörjats, men om den tid, då de kunna varda fullbordade, är komitén icke i tillfälle att nu uttala sig. Önskvärdt vore emellertid, att någon del af Helgeandsholmen snarligen, för vissa angelägna arbeten med afseende på strandregleringen, kunde varda åt komitén upplåten. I förmodan att hinder härför ej möter och med afseende på såväl nu rådande jemförelsevis låga priser å allt slags virke som ock svårigheten att på en gång upphandla hela det betydliga parti pålar och timmer, som för Helgeandsholmens ordnande och bebyggande kommer att erfordras, har komitén hos herrar fullmäktige begärt och den 27 sistlidne november erhållit bemyndigande att infordra anbud å en del af behöfliga pålar och timmer. Tiden för ingifvande af anbud härå tilländagår den 15 i denna månad.

I fråga om komiténs tillgångar och utgifter under året får komitén meddela följande uppgift:

Vid 1890 års början hade komitén en behållning å folioräkning i riksbanken af	Kr. 6,379: 09
samt har under året erhållit förskott å till hoga	» 20,000: —
	<u>Summa Kr. 26,379: 09.</u>

Af detta belopp har utgifvits	Kr. 22,392: 09,
så att behållningen den 1 januari 1891 utgjorde	» 3,987: —,
af hvilken behållning å folioräkningen in-	
stodo	Kr. 3,977: 08
samt i kassan innelågo kontant	» 9: 92 Kr. 3,987: —.

Af utgifterna, för hvilka fullständig, af verifikationer åtföljd redovisning nu aflemnas, får komitén här endast angifva de större posterna:

Arfvoden enligt särskilda, af herrar fullmäktige meddelade beslut till 2 af komiténs adjungerade ledamöter*), till komiténs ingenjörbiträde, sekreterare och redogörare samt vaktmästare äfvensom till de arkitekter, som under en del af året varit hos komitén anställda..... Kr. 8,244: —

Anskaffandet af och komplettering af *modeller* till riksdags- och riksbankshusen å Helgeandsholmen enligt de särskilda under året uppgjorda förslagsritningarna samt ställningar och anordningar för desamma ..... » 2,650: —

Utgifter med afseende på arbetena i och för Helgeandsholmens reglering ..... » 7,962: 10

Öfriga utgifter och omkostnader..... » 3,535: 99

Summa Kr. 22,392: 09.

Stockholm den 13 januari 1891.

På riksdagshuskomiténs vägnar:

R. TÖRNEBLADH.

C. R. Troilius.

---

*) De af komiténs ledamöter, som tillhöra fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, hafva icke af komitén eller eljest i och för komitégöromål erhållit någon ersättning.

*Bil. A.***Til Rigsdagshuskomitéen.**

Efter i Henhold til den høitærede Komitees Skrivelse af 20:de f. M. at have sat mig ind i det af Hr Overintendant Zettervall i Tegning og Model udarbejdede Projekt til en ny Rigsdagsbygning og en ny Rigsbankbygning i Stockholm og efter at have undersøgt Forholdene paa selve Byggestedet, undlader jeg ikke at udtale Følgende:

Efter mit Skjøn maa der ved Behandlingen af denne Sag stilles følgende Spørgsmaal:

I. Er den af Rigsdagen vedtagne Byggeplads benyttet saaledes i det foreliggende Projekt, at der er taget Hensyn til de Fordringer, der maa stilles til en god Regulering af Strömforholdene, af Terrainet og af Færdselslinien ved Helgeandsholmen?

II. Yder det nævnte Projekt i kunstnerisk Henseende en god Løsning baade lige overfor Hensynet til Slottet og Hensynen til Byen, og opfylder det tillige de Fordringer i monumental Retning, som man maa stille til en Rigsdags- og en Rigsbankbygning?

III. Viser Projektet at Byggepladsen er stor nok til at rumme de Lokaler, Rigsdag og Bank behöve, samt dem, som ere angivne i det i sin Tid udfærdigede Program?

IV. Ville Udgifterne, som Projektets Gjennemførelse kræver, holde sig indenfor de kalkulerede Beløb?

ad Spørgsmaal I: *Strömforholdene.*

Ifald man følger det foreliggende Projekt, ville Strömforholdene væsentlig forbedres; thi ved at bortskjære circa 18,800 □-Fod af Helgeandsholmens nordre Del, vil man udvide Strömprofilen saameget, at man i Fremtiden efter Behov vil kunne give Mälaren et større eller mindre Afløb.

Det er endvidere utvivlsomt, at man, ved at foretage denne store Bortskjæring, vil komme til at føre Strömmen mere ligelig ind paa Norrebroens Piller, hvilket vil have tilfølge, at Strömmen ikke vedblivende vil underskylle den nordre Pille. Herved vil man formeentlig undgaae en fremtidig, bekostelig Ombygning af denne Del af Broen.

Hvad angaaer *Reguleringen af Terrainet og af Færdselsveien*, da maa det ogsaa erkjendes, at den valgte Byggeplads er benyttet med stor Skjønsmhed og Snille. Terrainet foran Rigsdagsbygningens østre Façade er løftet i Høide med Norrbro, og ved Appareiller og Trapper føres man fra en stor, monumentalt anlagt Plads op mod selve Bygningens Hovedindgang.

I en Afstand af 20—35 Fod fra selve Quailinierne langs Strömgatan og langs Slottet er der anlagt de Skraaplaner, som udligne Niveauforskjellen imellem Drottninggatan, Myntgatan og Norrbro.

Drottninggatan er, som vedtaget af Rigsdagen, forlænget i lige Linie tværs over Holmen, hvorved den ønskede Isolation af Rigsbanken er opnaaet. Vest for denne Gade er Rigsbankbygningen anbragt paa et Terrain, der mod Vest atter sænkes til 19 Fod over »Slusströskeln», og langs Quailinien udenom Bygningen mod Vest er der anlagt en Færdselsvei af circa 20 Fods Brede, hvilket bevirker, at man kan drage Nytte af Rigsbankens nederste Etage, som om den laae helt frit, og sparer Opførelsen af en bekostelig, høi Quaimur og en større Opfyldning.

Men her maa dog reises den Indvending, at Quaien mod Vest og Bygningens Kjældergulv kun ligge circa 19 Fod over »Slusströskeln», altsaa i samme Høide som den høieste Vandstand.

Det bør her utvivlsomt tages under nøie Overveielse, om man ikke burde løfte Quai og Kjældergulv mindst 2 Fod; thi man bör ikke løbe den Risiko, at Bankbygningen og Quaien nogensinde komme under Vand, eller udsætte dem for de Følger, som en altfor lav Beliggenhed medfører.

Plananlægget er endvidere ordnet saaledes, at man, ifald det maatte vise sig rigtigt at opgive den lige Gjennemførelse af Drottninggatan, da kan udvide den buede Quailinie og føre Drottninggatans Færdsel mod Vest rundt om Bankbygningen, Noget, der i kommende Tider maaske kan faae sin store Betydning *).

ad Spörqemaal II. *De kunstneriske Hensyn.*

Stockholms Slot är en kostelig Juveel, men Juvelen har endnu ikke på alle Sider faaet sin passende Indfatning. Mod Öst og Nordost er Indfatningen skjön og Juvelen værdig, men mot Syd, Vest og Nordvest er dette ikke Tilfældet. Efter det foreliggende Projekt vil nu Terrainet foran Slottets Nordfaçade blive frit, saa at man altsaa herefter overalt

*) Jeg er gaaet ud fra at der langs Quailinierne kun er tænkt Færdsel for Gaaende. Ifald der skal være Vognfærdsel Vest om Bankbygningen, da bör Quaien her udvides til en Brede af 40 Fod.

fra Gustaf Adolfs Torv kan overse den vældige, i sine Hovedlinier enestaaende, skjønne Slotsfaçade. Men medens man med bedste Villie ikke kan ødelægge en saa overvældende Storhed — thi den vil gjøre sig gjældende, selv om man blot skinter den bag Træerne — saa kan paa den anden Side den nye Rigsdagsbygning, naar den lægges i saadan Nærhed af Slottet og placeret som foreslaaet, selv komme til at lide under Virkningen af Slottets Storhed: denne Disharmoni vil atter indirekte virke tilbage paa Slottet, i det Helheden ødelægges. Det vil derfor blive nødvendigt, at man Vest for Norrebro ud til begge Sider af Pladsen foran Rigsdagsbygningen ligesom frembringer en mildrende Overgang ved Træplantninger. Men om dette, som om Alt hvad der i det Hele vedrører Virkningen af Rigsdagsbygningen, skal jeg nedenfor yderligere udtale mig.

Af det anførte fremgaaer, at jeg ikke troer, at det foreliggende Projekt vil virke ødelæggende paa Slottet, men at man tvertimod Nord for Slottet vil faae Terrainet paa Helgeandsholmen reguleret og ordnet paa en for Slottet langt værdigere Maade end hidindtil.

Imod Vest — altsaa hvad der vedrører Udsigten fra Vasabro — vil man endvidere, istedet for en Bunke rønneagtige Huse og nogle store Træer, faae en monumental reguleret Gruppe af Bygninger, der ikke vil dække Slottet mere end det nu er dækket af, hvad der for Öieblikket findes der, og hvad der vilde fremkomme, ifald Helgeandsholmens vestre Dele bleve regulerede og udlagte til Parkanlæg; thi da maatte et saadant Anlæg beplantes med Træer, og disse vilde — det kan man altnu se af de Træer, der findes i den vestre Del — inden kort tids Forløb dække Slottet ligesaa meget som den nye Rigsdags- og Rigsbankbygning ville gjøre.

Hvad angaaer Virkningen af den nye Bankbygning Ydre, seet fra Vasabro, da maa jeg udtale, at det vilde være til Gavn, om Linierne i samme bleve noget simplere og roligere, hvilket vilde harmonere bedre med de store, enkelte Linier i Slottets nordvestre Parti, som altid ville rage noget op over de nye Bygningsanlæg. Vid en saadan Simplificering af Formen i Bankbygningen, vil hele det nye Bygningskomplex, ogsaa seet fra Vasabro, komme til at virke større og skjønnere.

Kan man nu altsaa, efter hvad jeg har fremsat i Ovenstaaende, ikke sige, at det foreliggende Projekt vil skade Slottet i sin Skjønhedsvirkning, men tvertimod, at det endog vil bidrage til at afhjælpe nuværende Mangler lige overfor Slottets Nordfaçade og Udsigten fra Vasabro, saa stiller Sagen sig dog noget anderledes, naar man spørger, hvad Virkning Slottet vil gjøre paa selve *Rigsdagshuset*. Her kommer man nemlig ind under den dominerende Virkning af de vældige Slotsformer. Vel er

Rigsdagsbygningen saa smukt placeret paa Holmen, som det under de givne Forhold var muligt; foran Bygningen findes en stor, veldannet Plads; den ligger i en god Afstand — circa 230 Fod — baade fra Slottet og fra Bygningerne langs Ström-gatan, og selve Projektets Façader danne en smuk, rig Helhed og vidne om det Talent, vi Alle beundre hos Hr Overintendanten. Men de store Dimensioner i Omgivelserne, den store Plads og Nabobygningerne fordre efter min Mening langt mere markerede Façadeformer og Former, der have en fra Slottet afvigende Karakter, og her forekommer det mig, at man uden Skade kunde ændre Projektet, dels ved at forstærke Bredevirkningen, idet man skyder de fremspringende Endepartier helt ud til Enderne og dels ved at forstærke Hovedgesimsen i Lighed med Sansorinos' Bibliotek i Venedig, hvorved man ogsaa kunde opnaae at faae et nyttigt Tillæg af en Række Lokaler langs Façaderne i övre Etage under Taget.

Ved altsaa at gjøre Bygningen höiere, ved at foröge Höiden i Underbygningen og i Endepartierne, samt ved at gjennemføre mere Relief langs hele Façaden, som ved f. Ex. at gjøre alle Pilastrer til Resoulithformer, vilde man give Bygningen en fra Slottet helt forskjellig Karakter, som vilde gjøre langt stærkere Virkning; og den vilde da navnlig løfte sig op over de horizontale Gesims- og Brydningslinier paa Slottets Endeparti, Noget, Öiet i höi Grad vil kræve.

Tanken at samle hele Rigsdagsbygningsskomplekset om et centralt Anlæg, som i Projektet søges løst ved et Midtertaarn, er vistnok god; men der findes i denne Del af Byen allerede slanke Taarnformer nok, og Taarnet voxer alt for spinkelt ud af det store Bygningskomplex. En væsentlig større Brede omkring Taarnets nederste Del vilde hjælpe til at løfte og samle det Hele til en vægtigere Gruppe. Ifald det ikke lykkes at forme dette tilrette paa den antydede Maade, bör vistnok Kuppeltanken atter optages; den vil samle alt til en stor Helhed, der skiller sig fra Slottet og den tilgrænsende Del af Byens Husformer og markere Bygningen, som den, der efter Slottet har den største Betydning i Stockholm.

Idet jeg varmt tilraader, at der i denne Retning gjøres Alt, hvad der blot kan gjøres, maa jeg tilføie, at navnlig Rigsbankbygningens Former ville være vel tjente med, at Rigsdagshuset saaledes løftes; thi den i det foregaaende antydede Løftning af Quaigaden og Kjældergulvet i Banken vil udkræve større Höide, ikke at tale om, at Rigsbankens Höide da ogsaa kan løftes, Noget, den navnlig trænger til, naar den sees fra Vasabro.

Jeg anseer det for en Selvfølge, at man ved Sidefaçaderne ligeledes

maa stræbe efter Enkelthed og Storhed; ligesom jeg maa bemærke, at Gjennemkjørselsaabningen i Rigsdagshusets nordvestlige og sydvestlige Hjørne ligeoverfor Drotninggatans Forlængelse trænge till nærmere Bearbeidelse, dels for at der kan skaffes god, fri Passage for Kjørende og Gaaende, og dels for at man i kunstnerisk Henseende kan faae de vanskelige Former til at stemme smukt sammen.

Men da det foreliggende Projekt kun er et Udkast, saa vil den høitærede Kunstner, som har udarbeidet det, ogsaa med Lethed kunne forme Alt tilrette, naar der kun gaves ham den fornødne Tid, Tillid og Midlerne til at gennemføre det Hele paa monumental værdig Maade, som Opgavens Storhed og Vigtighed kræver. Lykkes det den ærede Kunstner saaledes, som antydet, at forstærke Virkningen af Rigsdagshusets og Bankens Former, saa at de ikke trykkes af Slottets Storhed, da have Rigsdagen og Banken ogsaa fundet en værdig Plads, som de, naar de skulle have en central Beliggenhed i Byen, ikke tilnærmelsesvis vilde have kunnet finde, hverken paa Riddarholmen eller i Artilleriplanen, og i Kungsträdgården kun ved helt at tilintetgjøre dette smukke Parkanlæg.

Hvad angaaer Rigsdagsbygningens Indre, da er dette udført paa en smuk, arkitektonisk Maade; Vestibule, Foyer, Hovedtrappe og Sale ere saa godt formede, som man i et Udkast blot paa nogen Maade kan fordre det. Alt, hvad der er angivet, tilsteder yderligere god Udvikling og rigelig Anvendelse af Skulptur og Maleri, uden hvis Hjælp det nu engang ikke er muligt at skabe et skjönt og tiltalende Hele af nogen fremragende Bygning, der skal have varig Værd og historisk Betydning.

ad Spørgsmaal III. *Bygningernes Rummelighed for Nutid og Fremtid.*

Vil man besvare dette Spørgsmaal, maa man først undersøge, om Projektet opfylder de Fordringer, Programmet indeholder.

Saavidt jeg kan se, har Hr Overintendanten med stort Talent videt at drage Nytte af de givne Arealer. Indgangene, Vestibulen, Korridorernes Hovedlinier ere godt anlagte, og Placeringen af de større og mindre Trapper er god. Salene ligge godt, og den ottekantede Form vil vise sig gavnlig i akustisk Henseende, naar man fastholder den Fordring, at ethvert Medlem skal tale fra sin Plads. Kun vil jag tilraade, at Midtevinduet i Salenes Lofter gjøres en Del større, navnlig af Hensyn til de mørke Vinterdage og den Forringelse i Lys, som Sne, Is og Kulrøg medfører. Jeg skal derimod af akustiske Hensyn fraraade at forøge Salenes Høide.

Hvad angaaer Rumfordelingen, forekommer det mig, at Projektet ikke fyldestgjør Programmets Fordring om et Værelse for Statsraadene

ved 2:det Kammer, og at dette utvivlsomt bör skaffes tilveie, selv om det kun bliver et Værelse paa ét Fag.

Jeg skal endvidere henstille, om det er heldigt, at Presidenten og Statsraadene have fælles Forværelse. I Betragtning af, at det politiske ofte saa stærkt nuancerede Liv afföder Forhold, hvor man tidt önsker at kunne bevæge sig uden at iagttages, vilde det vistnok være klogt at skille disse Rum fra hinanden, selv om det fælles Samtalsværelse for begge Kamres Medlemmer derved blev noget mindre. Som Bygningsplaceringen er, vil den daglige Færden dog trække sig mod Östsiden, Foyeren vil da blive Hovedopholdsted, og det fælles Samtaleværelse vil derfor kunne taale at formindskes. Muligvis kræver dette en lille Forandring i Planinddelingen; ifald saa er, tilraader jeg ogsaa at gjøre Foyerbredden 3 à 4 Fod større; 20 Fod er lidt for snalt. Lige ved Vestibulen, altsaa der, hvor Störsteparten af Rigsdagens Medlemmer gaaer ud og ind, burde vistnok ogsaa Post-, Telegraf- och Telefonlokalet ligge; selv om man herved beröver Foyeren ét Fag.

Jeg tillader mig endvidere at antyde, at det vistnok vilde være gavnligt, om Bitrapperne ved de to Kamres Sekretariater i 1:ste Etage bleve lagte saaledes, at ikke-Medlemmer af Rigsdagen, der söge Sekretariatet, ei behöve at gaae igjennem Hovedkorridoren, der löber rundt om Salen, og altsaa ikke komme til at færdes iblandt Rigsdagsmedlemmerne; dette er en Fordring, man andetsteds har lagt stor Vægt paa.

Hvad angaaer Pladsen paa Tribunen, da troer jeg neppe, at Programmets Krav ville vise sig tilstrækkelige i Fremtiden. Man har saaledes andetsteds fordret reserverede Tribuneløger for Damer, for ministerielle Embedsmænd og navnlig i første Kammer for andet Kammer Medlemmer og omvendt. Det forekommer mig derfor, at Programmets Fordringer paa dette Omraade burde udvides.

At Lysgaardenes Areal kun er ringe, er ligesom saameget Andet en Følge af den stærkt inskrænkede Byggeplads og vil medføre, at man kommer til at forsyne Lysgaardene med hvide Vægge samt med særlige Apparater for Snesmeltning (Damp).

Hvad angaaer *Bankbygningen* forekommer det mig ogsaa, at Programmets Fordringer i det Hele ere fyldestgjorte. Vestibule, Trapper, Banksal, Korridor m. m. ere smukt anlagte, og Hovedleddene vel udformede. Om den noget eiendommelige Byggeform, som betinges af Byggegrunden, ikke her har hidført en Lempelse eller Opgivelse af berettigede Fordringer i Henseende til Lokalernes Beliggenhed og indbyrdes Forbindelse, det tör jeg ikke bestemt udtale mig om, da jeg ikke er saameget

inde i den daglige Forretningsgang i et Bankinstitut som det paagjældende, at jeg fuldt ud kan bedømme Planen i alle sine Enkeltheder.

At det ved Gjennemførelsen af begge Projekter vil vise sig, at der udkræves endél Plads til Ventilations- og Opvarmningskanaler, er en Selvfølge, men Omfanget vil her væsentlig rette sig efter de Opvarmnings- og Belysningsssystemer, man maatte vælge.

Hvad angaaer det Spørgsmaal, om Projekterne indeholder de fornødne Reservelokaler, saa at Rigsdagens og Rigsbankens stigende Behov kan fyldestgjøres, da maa det ogsaa erkjendes, at slige Rum findes næsten overalt, saa at i alt Fald den nærmeste Tids behov er varetaget. Skulde det i Fremtiden vise sig at Rigsdagen trængte til flere Lokaler, vilde man, ved at udskyde Justits-, Ombuds- og hele Riggjælds-Institutionen, kunne vinde betydelig Plads, saa at man altsaa for den Fremtid, der lader sig overskue, ikke behøver at nære Frygt for Mangel paa Plads til Rigsdagen, saafremt kun Medlemmernes Antal ikke bliver uforholdsmæssigt forøget.

Om der fra Rigsbanklokalet, saaledes som det nu er projekteret, kan udskydes noget, og om denne Institutions Fordringer ville voxe ud over det i Programmet angivne, vover jeg ikke at have nogen Mening om; men det sér ud, som om der ogsaa her er Afdelinger, der kunde udflyttes, for at give selve Bankinstitutet mere Plads, ifald Fremtiden skulde vise, at dette var fornødent.

ad Spørgsmaal IV. *Den økonomiske Side af Sagen.*

Man vil indse, at det ikke er let for mig som Fremmed at udtale mig herom; thi dels kjender jeg ikke Arbeidsmaaden og Priserne for Arbeide og Materiale i Stockholm, dels afhænger Udgiften ved et Byggeforetagende i allerhöieste Grad af Den, der administrerer og leder det hele. Er det en klar, dygtig Mand med Decisionsevne og hele den administrative, kunstneriske og tekniske Begavelse, som udfordres, da kan der bygges langt billigere, end hvor disse Evner kun enkeltvis ere tilstede, og her vil den ældre Mand ved sine Erfaringer have Meget forud for den yngre.

Som Oplysning til denne Side af Sagen tilføier jeg dog Følgende:

I Kjöbenhavn koster en Kubikfod almindelig Husbygning c:a 48 öre, medens man i Skaane, ifald jeg husker ret, ikke betaler mere end 35 öre pr Kubikfod Bygning.

Den her omhandlede Rigsdagsbygning udmaaler omtrent 4,500,000 Kubikfod og Rigsbanksbygningen omtrent 1,350,000 Kubikfod, tilsammen 5,850,000 Kubikfod. Sættes prisen til 50 öre pr Kubikfod, giver dette en Sum af 2,925,000 Kronor. Men de udmærkede Teknikere, som staae

til den ærede Komitees Raadighed, ville i Forening med den høitærede Overintendant dog være langt bedre Veiledere paa dette Omraade end jeg.

Stilles nu til Slutning det Spørgsmaal, om Udgiften i det Hele staaer i et sundt og godt Forhold til hvad der opnaaes, da maa dette vistnok besvares med Ja; thi de tvende Institutioner ville vinde en fri Beliggenhed, saa central som det blot er muligt at faae den i Stockholm, en Beliggenhed, som utvivlsomt vil blive af allerstørste Betydning for Bankens Virksomhed, og som for Rigsdagens Medlemmer vil være meget bekvem i deres daglige Færden. Navnlig disse Sidste ville faae et Lokale, der i den Grad vil overstraale det Tidligere, at man bagefter neppe vil kunne forstaae, at man saalænge har fundet sig tillrette med det Gamle.

Alle Lokaler i den nye Rigsbankbygning ville vel ikke blive fuldt saa rummelige som de nuværende, men man vil faae Alt bedre samlet til den daglige Forretnings Ledelse, og Beliggenheden vil til dels blive friere. Det vil neppe være let i Stockholm uden langt større Offre at opnaae en saa vel placeret Bankbygning med saa central Beliggenhed.

At Udgiftsspørgsmaalet i væsentlig Grad hænger sammen med det tekniske Spørgsmaal, naar der er Tale om en Byggeplads, som den der her omhandles, er en Selvfølge. Men, saa vidt jeg har hørt, ere Fundamenteringsforholdene paa de fleste Steder i Stockholm, hvor der kunde være Tale om at bygge for Rigsdag og Rigsbank, ikke bedre end her. Ved Helgeandsholmen have omhyggelige Undersøgelser viist, at Undergrunden, paa et enkelt Sted nær, det sydvestre Hjørne, er forholdsvis gunstig uden bratte Klippeskraaninger eller vanskelige Lagdannelser. Ved Bortskjæringen og Nedbrydning af ældre Bygninger i den nordre Del af Holmen og Udgravning til Fundamenter vil man faae en væsentlig Del af den Fyld, man trænger til, og der vil ikke behöves saa stor yderligere Opfyldning for at løfte Terrainet i Höide med Norrbro. Selve Bygningerne ville ikke kræve saa bekostelige Fundamenteringsarbejder; derimod ville Quaimure og Stensætninger langs Syd- og Nordsiden af den store Plads foran Rigsdagshuset hidføre et føleligt Plus i Udgifterne; men man bör ikke sky disse Omkostninger, naar man ser, hvad der herved opnaaes, nemlig Invinding af et helt Torv eller en Festplads foran en af Landets vigtigste Bygninger, en Plads af en saadan Udstrækning, at den vil kunne blive til noget særlig Stort og Skjønt, naar den i kommende Tider lidt efter lidt prydes med Statuer af Landets berömteste Mænd, saa at baade Fremmede og Landets egne Börn

gjennem disse Afbildninger kunne lære Sveriges Historie at kjende. Billedhuggerkunsten vil her faae en stolt og skjön Opgave.

I det jeg efter Anmodning af den höitærede Komité fremsætter denne min Udtalelse, gjentager jeg, at jeg har betragtet Valget af Byggepladsen og Maaden, hvorpaa den skulle benyttes til Rigsdag og Rigsbank, som Noget, der var givet ved Rigsdagens Beslutning, og at jeg kun har anset det for min Opgave at udtale, hvorvidt det foreliggende Projekt fyldestgjör Programmets Fordringer og de Betingelser, Rigsdagen har stillet.

Da jeg muligviis kan have overseet Et eller Andet, hvorom den höitærede Komité yderligere kunde ønske at höre min Mening, tilföier jeg, at jeg fremdeles i alle Maader er til Komiteens Raadighed, ifald det skulde være fornödent.

Med særdeles Höiagtelse

Ærbödigt

F. Meldahl.

Kjöbenhavn den 11 August 1890.

Bil. B.

Till herrar fullmäktige får riksdagshuskomitén härhos öfverlemna det af etatsrådet F. Meldahl, på anmodan, afgifna yttrande öfver de ritningar till riksdags- och riksbankshus, som, på uppdrag af komitén, innevarande år utarbetats af öfverintendenten Zettervall, och hvilka ritningar förut blifvit till herrar fullmäktige öfverlemnade; äfvensom för egen del, efter inhemtande af öfverintendentens uttalande i frågan, anföra följande:

Etatsrådet Meldahls yttrande är afdeladt i fyra särskilda punkter under formen af frågor, hvilka af etatsrådet besvaras. De äro af följande hufvudsakliga innehåll:

1:o. Har i förslaget byggnadsplatsen begagnats med hänsyn till de fordringar, som betingas af en god strömreglering, af terrängen och af kommunikationslederna?

2:o. Erbjuder förslaget en god lösning af byggnadsproblemet såväl med hänsyn till det närbelägna slottet som till staden och fyller det derjemte de fordringar på monumentalitet, som böra ställas på en riksdags- och riksbanksbyggnad?

3:o. Utvisar förslaget, att platsen är tillräckligt stor för inrymmande af alla för riksdagen och riksbanken erforderliga samt öfriga i byggnadsprogrammet angifna lokaler?

4:o. Kan förslaget genomföras utan öfverskridande af det beräknade kostnadsbeloppet?

Med afseende på den *första* af dessa frågor utfaller svaret afgjort gynsamt för förslaget. Den anmärkning, som framställes, afser egentligen endast 1888 års program för den då utlysta pristäfflingen, i det att etatsrådet framhåller, att kajen omkring riksbankshuset, liksom byggnadens källargolf, bör höjas med omkring 2 fot, på det att kaj och källargolf aldrig må komma under vatten.

Härvid får komitén erinra, att kajens föreslagna höjd är, enligt hvad af komiténs särskildt sakkunniga ledamöter uttalats, tillräcklig, men att, om så skulle anses lämpligt, höjning af partierna kan åstadkommas, hvarförutom en fullt betryggande isolering naturligtvis kommer att anordnas.

I *andra* punkten har etatsrådet, jente uttalande af sitt erkännande åt förslaget yttre arkitektoniska anordningar och fasaderna i och för sig, besvarat den uppställda frågan hvad förhållandet till slottet angår, så, att de nya riksdags- och riksbankshusen icke anses komma att i något afseende minska intrycket af slottets storhet eller skada dess monumentala skönhetsverkan, sedt vare sig från Gustaf Adolfs torg eller från Vasabron. Deremot har framhållits, att verkan af den nya bankbyggnadens yttre, sedt från Vasabron, skulle vinna i storhet och skönhet, om linierna blefve mera enkla och lugna, hvarigenom ock byggnaden skulle komma att bättre harmoniera med slottets nordvestra parti, hvilket i hvarje fall kommer att resa sig något öfver den nya byggnadsanläggningen.

Med afseende å hvad sålunda erinrats, har komitén, efter samråd med sina sakkunniga ledamöter, sökt åstadkomma de planförändringar, som äro nödvändiga för att upphäfva det något oroliga i linierna.

Med hänsyn till omgifningarnas dimensioner, den stora platsen och grannbyggnaderna har etatsrådet, beträffande de nu ifrågavarande förslagsritningarna, gjort gällande, att byggnaderna fordra mera markerade fasadformer och former, som hafva en *från slottet afvikande karakter*, på det att riksdagshuset må kunna göra sig kraftigare gällande; och föreslår etatsrådet därför den ändring i förslaget, att ändpartierna utflyttas till hörnen — för åstadkommande af större breddverkan —; att byggnadens hufvudlist höjes, hvarigenom en ytterligare våning i öfra étagen under taket vinnes; att öfverbyggnad och ändpartier äfvenledes höjas, samt att fasaden genomföres med mera relief.

Med afseende på det stundom hörda talet om verkan af den »blifvande stenkolossen på den lilla holmen», torde etatsrådets uttalande i denna punkt vara värdt synnerlig uppmärksamhet. Komiténs nu ifrågavarande ritningsförslag utvisar, att ingen möda sparats för att nedbringa byggnadernas dimensioner. Genom etatsrådets yttrande torde vara tydliggjordt, hurusom holmen ingalunda är för liten för byggnaden. Komitén har därför intet att erinra mot en ändring i det syfte, etatsrådet framhållit såsom önskelig, men utförandet af sådan ändring måste dock i väsentlig mån blifva beroende af de tillgängliga eller påräkneliga byggnadsmedlen.

Etatsrådet framhåller vidare under denna punkt, att tanken på att samla riksdags- och riksbankshuskomplexen omkring en central anläggning är god, men att, då den del af staden, som närmast gränsar till holmen, har tillräckligt med *smäckra* tornformer, tornets nedra del bör göras bredare, på det att det hela derigenom måtte sammanfattas och lyftas till en verkningfullare grupp. Om detta icke skulle lyckas, anser etatsrådet kupolformen böra användas, emedan denna skulle samla allt till en stor helhet, bidra att förlåna byggnadskomplexen en från slottet och närliggande husformer skiljaktig karakter samt markera densamma såsom den betydelsefullaste i Stockholm näst slottet.

Det torn, som nu anbragts å riksdagshuset, har tillkommit med afseende på det under ritningarnas utarbetande allt mer klart insedda behovet af en torn- eller liknande anordning, särskildt för utsigten från Vasabron och vester i allmänhet. Förebilden för tornet är hentad från dylika anläggningar i andra länder. Skulle de *smäckra* tornformer, som förut finnas i närliggande delar af staden, anses inverka störande, synes svårighet ej möta att åstadkomma ett bättre sammanhang med byggnadsmassan; dock med iakttagande dervid af grupperingen i denna del af byggnadskomplexen. Härvid kan, om sådant finnes lämpligare, till äfventyrs kupolformen komma att användas.

Etatsrådet anser vidare, att riksbankshusbyggnadens former skulle vinna genom riksdagshusets höjande och att den ökade höjden skulle verka fördelaktigt för anblicken från Vasabron.

Mot förra delen af detta uttalande har komitén intet att erinra, hvaremot detsamma i senare delen torde kräva ytterligare utredning, särskildt med afseende derpå, att bankhuset till det yttre skall framstå snarare såsom ett annex till riksdagshuset än såsom själfständig byggnad, hvadan bankhuset med afsigt gjorts väsentligt lägre än riksdagshuset såväl för åstadkommande af en god samverkan med detta som för utsigten åt slottet från Vasabron.

Etatsrådet har jemväl fäst uppmärksamhet derå, att äfven sidofasaderna böra anordnas i »enkelhet och storhet» samt att genomfarterna vid Drottninggatans förlängning fordra närmare bearbetning.

Härvid får komitén endast erinra, att sidofasaderna naturligtvis måste behandlas i öfverensstämmelse med hufvudfasaden så, att, om denna ändras, de förra ej kunna förblifva sådana, de i förslaget framstälts. Vidkommande genomfarten är i förslaget antydt, att en vidare bearbetning af densamma är nödvändig.

Den inre arkitektoniska anordningen har af etatsrådet lemnats utan någon anmärkning.

Gifvet är emellertid att, vid en omarbetning till mera storhet och kraft i det yttre, någon ändring i den inre anordningen erfordras.

I tredje punkten uttalar etatsrådet ett synnerligen fördelaktigt omdöme om förslaget.

De mindre betydande anmärkningar, som i denna punkt göras och hvilka i allmänhet afse programmet, lära utan svårighet kunna afhjelpas, såsom ock till större delen skett i det nya förslag, som här nedan omförmäles.

Komitén har tagit alla dessa uttalanden i öfvervägande och med afseende på för handen varande förhållanden uppmärksammat dem.

I hvad mån öfriga uttalanden föranledt åtgärd, framgår tillräckligt tydligt af de omarbetade förslagsritningar, som nu föreligga.

Vid sammanfattning af etatsrådets yttrande och den af detsamma nu lemnade öfversigten framgår, att etatsrådet vid sin granskning af förslaget kommit till följande hufvudsakliga och här sammanfattade resultat:

a) att den af Riksdagen bestämda byggnadsplatsen blifvit begagnad med hänsyn till de fordringar, som ställas till en god reglering af strömförhållandena, af terrängen och af kommunikationslederna;

b) att etatsrådet väl i hufvudsak skänkt sitt gillande åt byggnadernas fasader i och för sig, äfvensom åt den yttre arkitektoniska anordningen och grupperingen, men, med hänsyn till de stora dimensionerna i omgifningen, den stora platsen och byggnaderna i granskapet, anser, att här fordras högre fasader med kraftigt verkande former af en från slottet afvikande karakter;

c) att etatsrådet — under framställande af några mindre, lätt häfda, hufvudsakligen mot programmet rigtade anmärkningar — anser, att förslaget visar, att byggnadsplatsen är stor nog att rymma alla erforderliga och begärda lokaler, samt att förslaget erbjuder full trygghet äfven för framtida behof af utrymme; och

d) att etatsrådet anser, att de utgifter, som krävas för företagets utförande enligt förslaget och programmets bestämmelser, stå i ett sundt och godt förhållande till det resultat, som genom förslaget vinnes.

Härutöfver får komitén ytterligare framhålla, att etatsrådet bestämdt uttalat det omdöme, att slottet under alla omständigheter måste komma att göra sig gällande, oberördt af hvad slags större byggnad som helst på Helgeandsholmens vestra del.

Stockholm den 25 november 1890.

Riksdagshuskomitén:

R. Törneblad.
Liss Ol. Larsson.

Edw. Sederholm.
Claës Wersäll.

C. R. Troilius.

Bil. C.**Til Rigsdagshuskomiteen i Stockholm.**

Efter i Henhold til den höitærede Komitees behagelige Skrivelse af den 28:de November f. A. at have gransket de af Hr Overintendant Zettervall nu udførte Udkast til den nye Rigsdags- og Rigsbankbygning, undlader jeg ikke at udtale Følgende: ,

A. Hvad angaaer Rigsdagshusbygningen.

Det af mig med X betegnede Udkast til denne Bygning, i hvilket der er taget Hensyn til den væsentlige Deel af de Udtalelser, jeg tillod mig at fremsætte i min Skrivelse af den 11:te August f. A., er nu saa smukt og godt i sine Hovedtræk, at det ved den endelige Bearbejdelse vil kunne føre til en tilfredsstillende Lösning af den foreliggende Opgave. Planen viser, at de i Programmet fordrede Lokaliteter have den Størrelse, som forlanges, alene med Undtagelse af, at 1:ste og 2:det Kammers Forsamlingssale der ere respektive 600 och 300 □' mindre i Areal end fordret; men Formindskelsen er en Vinding i akustisk Henseende, og Salene ere dog mere end store nok til det Antal Medlemspladser, der er opgivet. Der er viist Udvei til at kunne faae 2:de Tribuner til ved hver Sal. Foruden et større Antal disponible Rum, er der i Planen givet et meget værdifuldt Tillæg ud over Programmets Fordring, i det der mod Öst ud med Forfaçaden, tæt op til Hovedingangen findes 2 store Foyeer, hver paa 1300 □-Fod, én for hvert Kammer. Hele Plandelingen er enkelt smuk og yder gode Forbindelser og Adskillelser overalt, hvor dette maatte fordres i den daglige Forretningssgang, og dens Hovedlinier saa enkelte og naturlige, at det vil være let at give Façaderne deres yderlige Bearbejdelse. — Da dernæst Grupperingerne i Façaderne med Kuppel over Midtepartiet i Forfaçaden og med de ved Balustrader løftede Endepartier ogsaa indeholde et godt Grundlag for den yderlige Bearbejdelse, saa kan jeg ligeoverfor en saa fremragende Kunstner, som Hr Overintendanten, ikke udtale Andet, end at det er min Overbeviis-

ning, at det hele Projekt under hans kyndige Haand nu ved den endelige Bearbejdelse vil kunne modnes saaledes, at der foruden et godt Rigsdagshus, vil faaes et Bygningsanlæg, der ikke virker skadelig paa Slottets Udseende paa samme Tid, som det hævder sig selv overfor dette. Skulde man i Fremtiden sænke Norrbroens Kjørebane, da vil dette ogsaa være en Vinding baade for Slot og Rigsdagsbygning.

B. *Hvad angaaer Rigsbankbygningen*, da er Planen for dette Bygningsanlæg ikke ændret, og jeg kan derfor her henholde mig til mine tidligere Udtalelser og kun fremhæve, at det vilde være en Vinding i flere Retninger, om Quaubreden strax blev udlagt i større Brede og efter en Regulering, der kun fordrede een Fundamenteringslinie, samt at man af Hensyn til Udseendet og til Vandet helst bør gaae til 21 Fods Høide og ikke nøies med de 20 Fod, hvortil den nu er løftet.

Façaden ligesom Lysforholdene i den store Banksal have vundet ved Midtepartiets nye Form, og jeg nærer ingen Tvivl om at det ogsaa paa det Grundlag der er givet i det foreliggende Projekt, hvor alle Programets Fordringer ere opfyldte, vil lykkes Overintendanten at forme Alt tilrette, paa en kunstnerisk, smuk Maade, saa at ogsaa denne Deel af Bygningskomplekset faaer den Værdighed og Anseelse, som udfordres. En Balustrade over Hovedgesimsen vilde være en væsentlig Hjælp hertil.

I det jeg forøvrigt maa henvise til min Skrivelse af 11:te August f. A. kan jeg ikke andet end fremhæve hvad jeg har seet siden hin Udtalelse, nemlig Senatsbygningen i Rom med dens Buster af fremragende Patrioter og Maccari Fresker, som have faaet følgende forklarende Overskrift, der viser hvilket Blik man der har paa Kunstens store og skønne Opgave i Statslivets Tjenste: »Osservate con diligenza le cose dei tempi passati, perchè fanno lume alle future e quello che è e sarà stato in altro tempo. Nessuna cattiva sorte li fece mai diventare abietti, e nessuna buona fortuna li fece mai essere insolenti»*).

Med særdeles Høiagtelse

Ærbødigst

F. Meldahl.

Kjöbenhavn den 10 Januar 1891.

---

*) Gifven noga akt på förflutna tiders förhållanden, ty de sprida ljus öfver kommande dagar och öfver det tillstånd som är och blir i en annan tid. Ingen motgång nedslog i forntiden modet, ingen medgång förledde till öfvermod.

Bil. D.

Till riksdagshuskomitén.

Undertecknad har härmed äran att till herrar komiterade afgifva rapport öfver de arbeten, som under 1890 blifvit utförda på grund af de tillämnade riksdags- och riksbankshusbyggnaderna å Helgeandsholmen.

Dessa arbeten hafva hufvudsakligast varit en fortsättning af de under år 1889 påbörjade och hafva bestått af:

- 1:o) *Dagliga afvägningar och observationer af vattenytorna;*
- 2:o) *Hastighetsmätningar;*
- 3:o) *Djupmätningar af tvär- och längdsektioner;*
- 4:o) *Uppstickning af vattennivå-profiler och kurvkartors upprättande öfver vattenstånden i Mälaren och Saltsjön under de sista 30 åren; samt*
- 5:o) *Alternativa regleringsförslag.*

1:o) *Dagliga afvägningar och observationer af vattenytorna i Norrström, Stallkanalen och Saltsjön hafva egt rum under de tider, då någon nämnvärd höjdskilnad emellan Mälarens och Saltsjöns vattennivåer förefunnits. Då vattenståndet i förstnämnda sjö under denna vår och sommar varit särdeles högt, hafva genom dessa afvägningar rätt värderika observationer rörande mera ovanliga vattenflöden erhållits.*

- 2:o) *Hastighetsmätningar.*

I de uppejlade sektionerna i sjelfva strömmen, på ömse sidor om Helgeandsholmen äfvensom vester om denna, hafva hastighetsmätningar verkstälts såväl i närheten af vattenytan som på skilda djup derunder för att erhålla tillförlitliga medelvärden vid bestämmandet af den här framrinnande vattenmängden.

- 3:o) *Djupmätningar af tvär- och längdsektioner.*

Förra året hafva tvärsektioner upprättats öfver sjelfva strömfåran emellan Helgeandsholmen och fasta landet.

Då af dessa kartor synes, hurusom sjelfva strömmen ej framgår midt emellan stränderna utan kastar sig från ena sidan till den andra, har man äfven ansett sig böra utsträcka djupmätningarne fram till Vasabron, för att på en längre sträcka kunna följa sjelfva hufvudströmmens riktning. Samtidigt härmed hafva äfven längdprofiler af de båda här framgående strömfårornas djupast liggande bottenlinie uppkonstruerats, hvilka ådagalägga huru högst betydligt bottendjupen variera äfven i sjelfva hufvudströmmen.

4:o) *Uppstickning af vattennivåprofiler och kurvkartors upprättande öfver vattenstånden i Mälaren och Saltsjön under de sista 30 åren.*

För att få en hastigare och mera åskådlig bild af de data, som genom nu omnämnda observationer föreligga, äro profiler öfver de dagliga observationerna uppstuckna. Som en ytterligare komplettering till dessa hafva, med stöd af vid Stockholms slusskontor befintliga registerböcker, högsta och lägsta vattenstånden i strömmen under en så lång tidsföljd som 30 år, eller från och med 1860 till närvarande tid, äfven blifvit profilerade och kartlagda.

Genom de sålunda i omkring 60 blad åskådliggjorda uppgifterna föreligger redan nu en särdeles detaljerad utredning af de vattenförhållanden vid Mälarens utflöden, som kunna inverka på regleringsfrågan. Fortsatta mätningar under nästkommande år komma emellertid att än ytterligare komplettera desamma.

• 5:o) *Alternativa regleringsförslag.*

Utarbetning af tvenne på nu omnämnda utredning grundade förslag till reglering af Helgeandsholmens stränder är till sina hufvuddrag verkställd.

Vid förslagens uppgörande har man utgått från den synpunkten, att endast sådan reglering af strandlinierna bör ifrågakomma, som ej i afsevärd grad ändrar strömförhållandena, men likväl gör det möjligt att i en framtid lätt kunna åstadkomma en ökning eller minskning i genomskärningsarean.

Stockholm i december 1890.

Carl G. Beijer.

Alb. Amundson.
